

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2019. nyár

Premierek 2019/20

MITEM után

A Csíksomlyói passió Esztergomban

Olekszandr BILOZUB
Lena ENDRE
VIDNYÁNSZKY Attila

a 2019/20-as évad előadásajánlójával és bérlethirdetésével

Németh Antal – A nagyság kritériuma • **2019/20** – premierajánlók, az évad történetei • **Színházbérletek** – kedvező konstrukciók, kedvezmények • **VI. MITEM** – Osztovits Ágnes: Szót kér a közönség • **Színház-történet** – Színészek fürdőruhában • **Nyári programajánló** – POSZT, Tel-Aviv, Zselíz, Róma, Fara in Sabina, Bergamo

„Mindent összevéve a színház művészeti vezetőjének a költői alakok ismeretén túl tökéletesen tisztában kell lennie a rendelkezésre álló színészek összes külső és belső sajátosságaival, ha az egyes szerepeket a legmegfelelőbb kezekbe akarja adni. Mivel a színpad felfokozott élet, a right man to the right place elve itt talán még fontosabb, mint az életben” – vallotta Németh Antal igazgatóként és rendezőként. A képen az általa 1941-ben rendezett Cyrano de Bergerac előadásában a Nemzeti Színház két vezető színésze látható: a Cyránót alakító Kiss Ferenc és a Christiant játszó Ungvári László. | fotó: Wellesz Ella (OSZMI)

Németh Antal

A nagyság kritériuma

A színpadművészet terén minden újítási és tökéletesítési kísérlet abból a – ha talán nem is mindig tudatos – törekvésből fakadt, hogy a színházi produkció természetszerű, tehát mindig változatlan ősmagvát a színészi alakítást kiemelve. S minél magasabb fokra fejlődik a színházművészet az egyre sokrétűbbé bonyolódó emberi életnek művészi síkon való ábrázolásában, s a darabok problematikájában minél nagyobb hangsúly esik az individuálisra, annál fontosabbá válik a megfelelő színészi individuum kiválasztása.

Az igazgató természetszerűleg azt a színészt állítja az író teremtette alakok megtestesítőjének, aki annak fizikai és pszichikai adottságaival leginkább megfelel. Nincs ugyanis még egy művészeti terrén, ahol az alkotó és az alkotás annyira azonos volna, mint a színpadon, hiszen a színészi alkotásnak épp az a leglényegesebb sajátossága, hogy az alkotó saját testéből formálja meg a művészi objektumot. A szereposztásnál a belső látás parancsán kívül más elvnek nem szabad érvényesülnie. (Legalábbis ez lenne az ideális állapot!) (...) A szereposztásnál csak az a szempont lehet irányadó, hogy a színész birtokosa legyen a költői alak jellegzetes tulajdonságainak, fizikai és pszichikai jegyeinek, mert ő eleveníti meg a képzelt személyiséget, ő, aki „testében lakást ad a költő szellemi gyermekének.”

Kétségtelen, hogy ugyanaz a színész nemcsak egyfajta szerep eljátszására alkalmas, s ezért haladta túl a színművészet az egészséges ösztön parancsát követve a *commedia dell'arte* meghatározott embertípusra korlátozott színészspezialistáját. Ma a színész nagyságának éppen az a kritériuma, mennyire tudja tágítani szerepkörét, mennyire tudja a felismerhetetlenségig legyőzni önmagát alakításaiban. Azonban a legnagyobb színészzeninek is határolt a szerepköre, ő sem rendelkezik olyan széles testi és lelki játékszállal, hogy minden alakot elhithető erővel formálni tudna.

Az is kétségtelen, hogy egy-egy szerep nemcsak egyféle módon – „a költő elgondolása szerint” – játszható el. Ha ez így volna, a színész pusztán reprodukálónak süllyedne, s egyetlen klasszikus Othello, Hamlet, Macbeth, Ophelia, Miranda avagy Nóra lenne csupán lehetséges. Ily módon a figura összes későbbi meglevenítői csak az első alkotók epigonjai lehetnek. Márpedig a színészepigont a közönség sokkal kevésbé fogadja el, mint a festő-, szobrász- vagy költőepigont. Egyebek közt ez is egyik kirívó bizonyossága annak, hogy a színész művészete nem pusztán reprodukáló vagy interpretáló, hanem teremtő művészet is. Bizonyossága ennek még az is, hogy jelentéktelen szerepeiből is teremthet a nagy színész nagyot.

Németh Antal 1935 és 1944 között volt a Nemzeti Színház igazgatója.

A fenti részlet az Esztétikai Társaságban 1940-ben elhangzott

Hogyan keletkezik a színházi előadás? című szövegből való.

6

A KITELJESEDÉS FELÉ

„Nemcsak bennünket foglalkoztat Madách profetikus kérdése: »Őrjöngő röptünk, mondd, hová vezet?« Mi vár ránk a jövőben? Találunk-e olyan értékkapaszkodókat, amelyek legalább ideig-óráig segíthetnek bennünket?» (Vidnyánszky Attila)

29

EGY SZÍNPADI VARÁZSLÓ

„Miközben minden a legapróbb részletig, legkisebb mozdulatig ki van dolgozva, úgy érezzük, hogy most először tárják fel titkaikat a Ványa bácsi szereplői, és minden előttünk formálódik.” (Osztovits Ágnes)

37

AZ ÉN SZÍNHÁZAM

„Nekem mint scenográfusnak nemcsak a színpadi látványt kell megterveznem, hanem azt a kapcsolatot kell szolgálnom, amely összeköti a rendezőt, a színészt, a közönséget. A tervezőnek időnként diplomataként is képviselnie kell azt az elképzelést, amit a rendezővel megfogalmazunk.” (Olekszandr Bilozub)

42

SZÍNÉSZEK FÜRDŐRUHÁBAN

Mennyi pihenő jár évi száz különböző szerep után? Mióta van nyári szünet a színházakban? Hány gramm aranyért volt kapható szállás a Balatonon? Mit bizonyít a nyaralás és mit a saját nyaraló? Párizs, Siófok, Velence, Leányfalu – merre jártak színészeink két szezon között? Kapitalista és szocialista nyári bulvár. (Gajdó Tamás írása)

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja 2019. nyár

Ingyenes időszaki kiadvány
VI. évfolyam, 9. szám

Főszerkesztő:
Konya István

A szerkesztő munkatársa:
Görömbölyi László

Fotó:
Eöri Szabó Zsolt

Kiadó: Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:
Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat: Kónya Ábel

Korrektúra: Lukács György, Sallai Zsófia

Címlap:

Jelenet a kijeji Ivan Franko Nemzeti Dráma Színház által bemutatott Morituri te salutant című előadásból (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár a Nemzeti Színházban
1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitvatartás:

június 9–augusztus 20.: zárva
augusztus 21–augusztus 31.: H–P 10–18 óra
szeptember 1-jétől: Hétköznap 10–18 óra, hétvégén 14–18 óra között, illetve az előadások kezdetéig. Ha nincs előadás, vasárnap zárva.

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitvatartás:

június 7-én: 10–16 óra
június 11–július 7.: H–P 10–17 óra
július 8–július 31.: zárva
augusztus 1–augusztus 31.: H–P 10–17 óra
szeptember 1-jétől: Hétköznap 10–18 óra között

jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

www.nemzetisinhaz.hu

Nyomdai előkészítés: Inform-Line Stúdió Bt. |
Nyomda: Crew Kft.

Megjelenik 10 000 példányban
Médiaajánlat: 30/508-4711
Lapzártá: 2019. május 14.

Az Isten ostora, a Körhinta, az Éden földön,
a Tóth Ilonka, A föltámadás szomorúsága,
az Egri csillagok
című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.

- 6** **Évadforduló**
A kiteljesedés felé // Vidnyánszky Attila
- 11** **Az évad történetei**
- 12** **Repertoár**
- Premierek: 2019/20**
- 14** Rocco és fiverei // Médeia // Tartuffe // Macskajáték // A vihar // A sűgő // Egy előre bejelentett gyilkosság krónikája // Tizenhárom almafa // Leánder és Lenszirom // Kodály-módszer
- 25** **Váltson bérletet!**
- MITEM 2019**
- 27** Országok, előadások, társulatok
- 28** Osztovits Ágnes: Szót kér a közönség
- 34** A színház bányamunka // Lena Endre
- Az én színházam**
- 37** A misztikus művészet mestere // Oleksandr Bilozub
- Színház-történet**
- 42** Gajdó Tamás: Színészek fürdőruhában
- 46** Vitéz lélek 75
- Turnék, fesztiválok**
- 48** A POSZT-tól Tel-Avivig
- 50** **Nyári programajánló**
- Ünnep**
- 53** Csíksomlyó Esztergomban
- Olvasnivaló színház**
- 54** Eugenio Barba, Németh Antal, Tadeus Kantor, Évadok könyve, Csíksomlyói passió
- Kiállítás**
- 57** Bessenyei Ferenc és Gábor Miklós – Hősök tere
- Folyóirat**
- 58** Szcenárium – május

A KITELJESEDÉS FELÉ

Két évad határán – előre és visszatekintés

„Ha egy évad Csíksomlyótól Csíksomlyóig tart, igazán nem panaszkodhatunk” – mondja az elmúlt évről Vidnyánszky Attila. A Nemzeti vezérigazgatója szerint társulatunk megerősödött repertoárral, a Színházi Olimpián való részvétellel és a trianoni traumának szentelt évaddal várja a jövő nézőit.

A tájolásoknak, szabadtéri játékoknak és fesztiváloknak köszönhetően egyre jobban elmosódnak az évad és a nyári szünet közötti határok. Hogyan lehet mégis meghúzni a Nemzeti Színház 2018/19-es évadának ívét?

– Ha egy évad Csíksomlyótól Csíksomlyóig tart, igazán nem panaszkodhatunk. Ünnepi alaphangot adott a szezonnak, hogy tavaly augusztusban a Magyar Nemzeti Táncegyüttessel és számos helyi ének- és tánccarral előadhattuk a *Csíksomlyói passiót* az összmagyar-ság zarándokhelyén. Több mint huszonötezer ember látogatott ki a somlyói nyeregbe, ez nem egyszerűen lendületet adott nekünk, hanem megérezhettük, hogy áldás van az előadásunkon. A június 1-jei pápalátogatás idejére egy különleges előadással készülünk: a passiónk

„vándora”, azaz Berecz András adja elő három egymást követő napon *Isten bolondja* című estjét. Majd örömmel téve eleget az esztergomiak hívásának, augusztus 19-én a bazilika előtti Szent István tér ugyancsak zarándokszíveknek kedves környezetében adjuk elő ismét szabadtéren a *Csíksomlyói passiót*.

Ezen előadásokat ingyenesen tekinthetik meg a nézők. De még mindig sokan kérdőjelezik meg, hogy a közzínházi produkciók közül is többet ingyenessé tett. Megéri?

– Mindenképpen, sőt ezen a téren idén szintet léptünk. A diákok és kísérőtanáraik számára ingyenessé tett négy előadásunk – a *János vitéz*, a *Csongor és Tünde*, a *Tóth Ilonka* és a *Fekete ég* – a *Féber felbő* – mellett

Az ember tragédiájával kezdődött a 2018/19-es évad és Madách művével zárult a 2019-es MITEM.

„Nemcsak bennünket, hanem sok meghatározó külföldi társulatot is foglalkoztat Madách profetikus kérdése: »Őrjöngő röptünk, mondd, hová vezet?« Mi vár ránk a jövőben? Fel vagyunk-e készülve olyan kihívásokra, amelyekkel még sosem szembesült az emberiség? Találunk-e olyan értékkapaszkodókat, amelyek az »őrjöngő röptünk« során legalább ideig-óráig segíthetnek bennünket?»

ebben az évadban három olyan ingyenes *Vitéz lélek*-előadást is rendeztünk, amelyre olyan embereket hívtunk meg, akik életkörülményeik miatt nem engedhetik meg maguknak, hogy színházba járjanak. Felmelő érzés beülni egy-egy ilyen előadásra. Más szervezetek mellett a Máltai Szeretetszolgálat, a Dél-Pesti Centrumkórház, a Bethesda Gyermekkórház vagy az Üdvhadsereg Új Kezdet Háza segítségével megtaláltuk azokat az embereket, akik élethelyzetük miatt másképp nem jutnának hozzá ehhez a lehetőséghez. Szerintem ezzel szolgálunk, ami a Nemzeti Színháztól elvárható. Fontos, hogy itt a mi vállalásunkról van szó, nem kényszerről. *A János vitéz* ingyenes előadásra az előjegyzéseket márciusban le kellett zárunk, mert a hátunk mögött hagyott évadban már nem tudtuk az érdeklődést kielégíteni. De ugyanez igaz

az *Egri csillagokra* is, pedig az nem ingyenes. Nem szeretem számokba fojtani egy szellemi műhely teljesítményét, de amellet, hogy évente 70-80 alkalommal játszunk a Nemzeti Színház falain kívül, vagyis sokat vagyunk távol, már május 16-án megünnepeltük – a *Meggyeskert*-előadáson – az évad százczredik látogatóját.

Nagyot sóhajtott válasza végén, melyik próbafolyamat előtt kellett a legnagyobb levegőt vennie?

– Rendezőként, de a Nemzeti vezetőjeként is nagy fellélegzés számomra, hogy végre megszületett a *Tragédia*. Hiszem, hogy ez fontos előadás. *Az ember tragédiája* a *Csongor és Tünde*, valamint a *Bánk bán* mellett a Nemzeti számára kötelező előadás, ezek a repertoár klasszikus pillé-

Vidnyánszky Attila a Rocco és fiverei olvasópróbáján

rei. A mostani *Tragédiában* nemcsak színházi értelemben vannak újító megoldások, és sikerült egy totális színházi előadást létrehozunk, de a nézők is kíváncsiak rá. Madách Imre rendkívül rétegzett és költőien gazdag szövegét három és fél óránál is hosszabb játékidőben adjuk elő. A közönség – különösen a sok diákcsoport – kitartó érdeklődése emiatt is nagyon megnyugtató számunkra.

Ha már Madách – maratoni, közel egy hónapos volt idén a Madách Nemzetközi Színházi Találkozó. Az időtartamon túl a jelentősége is nőtt?

– A MITEM a húsvét miatt nyúlt meg, de két igazán fontos visszajelzésből tudjuk, hogy a jelentősége is megnőtt. Tízezernél is több nézőt fogadtunk az előadásokra, szakmai programokra, és a visszatérő társulatoktól is tudjuk, hogy mostanra felkerültünk Európa fesztiváltérképére.

Még akkor is, ha sokszor hangsúlyozza, a MITEM nem fesztivál.

– A válogatás során számunkra azok az előadások az izgalmasak, amelyek nem valamilyen vélt fesztiválevárásnak próbálnak megfelelni, hanem, amelyek a saját közönségükhöz szólnak. Azokkal az emberekkel folytatnak párbeszédet, akik fenntartják a színházat. Jövőre is ilyen társulatokat hívunk meg. A MITEM időközben kinőtte gyermekbetegségeit, és a hatodik alkalommal megszervezett találkozót már egészen máshogy kellett előkészítenünk, mint a korábbi években. Idén már egyértelműen az ajtó másik oldalán álltunk, hiszen három éve elkezdtek nálunk kopogtatni külföldi társulatok azzal, hogy szeretnének részt venni a MITEM-en: ez hatalmas elismerése a közös munkánknak. Azt jelenti, hogy már évek óta egyre kevésbé nekünk kell kilincselnünk! Merthogy korábban előfordult, hogy visszautasítottak minket. Még akkor is fájó volt ez, ha közben tudtuk, hogy az ilyen reakcióknak gyakran politikai indíttatásuk volt. Ami mérgezi a kapcsolatokat, lehetetlenné teszi a párbeszédet. Amellett, hogy partnerséget

építünk bizonyos színházakkal, természetesen szeretnénk megnyitni a Nemzeti ajtaját olyan társulatok számára, amelyek korábban nem jártak nálunk, és tudnak azonosulni a találkozó gondolatosságával.

Az idei MITEM szlogenje így hangzott: „Őrjöngő röptünk, mondd, hová vezet?” Ez a kérdés a találkozó alapgondolata?

– Ez inkább a témája, amely abból fakad, hogy rájöttünk: nemcsak bennünket, hanem sok meghatározó külföldi társulatot is foglalkoztat Madách profetikus kérdése: mi vár ránk a jövőben? Fel vagyunk-e készülve olyan kihívásokra, amelyekkel még sosem szembesült az emberiség? Találunk-e olyan értékkapaszkodókat, amelyekre az „őrjöngő röptünk” során legalább ideig-óraig támaszkodhatunk? Ezek a kérdések persze inkább metafizikaiak, és nem annyira a realista-moralista színjátszás egyébként természetesen legitim felvetései. Ebből a szempontból is érdekes az a három Csehov-dráma, amelyet a MITEM-en láthattunk. A Nemzeti – Silviu Purcărete által rendezett – *Meggyeskertje*, a belgrádi Nemzeti Színház *Ivanovja*, és Rimas Tuminas *Ványa bácsija* a moszkvai Vahtangov színház előadásában. De rögtön a MITEM első produkciója is a költészet, a gyermeki lélek önfeledt létezésének újratapasztalása felé tett lépés volt: Szlava Polunyint szinte a kezdetektől el akartuk hívni a MITEM-re. Most a Fővárosi Nagycirkusszal együtt idecsábítottuk ezt a csodabohócot, aki művésztársaival igazán megmutatta, mit jelent „röpülni”. Nagyon örülök, hogy a madáchi vízió értelmezéséhez ebben a társaságban mi *Az ember tragédiájával* járulhattunk hozzá.

Korábban fájlalta, hogy a kortárs magyar szerzők elindításához viszont nem tud a Nemzeti hozzájárulni.

– Tegyük hozzá: sajnós. Kollégáimmal évek óta folyamatosan keresünk, de végre sikerült felmutatnunk egy olyan drámaíró, aki eddig „nem jött ki a fényre”. Döbrentei Sarolta műve, a *Sára asszony* nagyon jó történet, és itt nemcsak arra gondolok, hogy Arany Jánosról ilyen szín-

Színészek, szerzők, rendezők – a jövő évad néhány főszereplője az évadbeharangozó sajtótájékoztatón

A Tartuffe próbáján

vonalú drámát írni tehetségre vall, hanem az előadás létrejöttének körülményeire is. Ezt a produkciót ugyanis a marosvásárhelyi Spectrum Színházzal közösen állítottuk színre. És nagy öröm, hogy immár nemcsak vendégjátékokkal, hanem egy előadással is jelen lehetünk a határon túl. Ez is a Nemzeti feladata. A beregszászi, a sepsiszentgyörgyi vagy a komáromi színház mellett újabb partnerre találtunk. Törekvéseinket szeptembertől teljesítjük ki: a 2019/20-as évadot a trianoni trauma feldolgozásának szenteljük.

Milyen előadásokkal?

– A *Tizenhárom almafa* című, Wass Albert írásaira és korabeli dokumentumokra épülő előadással és a *Kodály-módszer* című produkcióval, amit a beregszászi Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházzal közösen viszunk színre – de a Trianon-évet nem pusztán előadásokkal, hanem a színház minden lehetőségét kihasználva fogjuk megrendezni. Csupán néhány program a terveink közül: kiállításorozatot tervezünk a Magyar Nemzeti Levéltárral közösen, tematikus felolvasószínházi sorozat szövi majd át a teljes évadot, iskolatermi előadásainkat is Trianonra hangoljuk, ahogyan a középiskolásoknak meghirdetett Nemzeti Színház történetéről szóló vetélkedőt vagy a szintén a diákok köré-

ben népszerű spotversenyünket is. Emellett a társulatunk is fokozottan lesz jelen a határon túl, és a trianoni emlékévkben megszervezzük, hogy minden fontos határon túli magyar társulat bemutatkozhasson a nemzet színházában.

Milyen saját premierekre készülnek?

– Az említetteken kívül Szász János, akinek a *Caligula helytartója* című nemzetis rendezését beválogatták a Pécsi Országos Színházi Találkozóra, viszi színre Örkény *Macskajátékát*, fiatal művészt, Berettyán Nándor adaptálja színpadra Márquez *Egy előre bejelentett gyilkosság krónikája* című kisregényét. A MITEM-hez kapcsolódik, hogy nemcsak társulatok térnek vissza hozzánk, de a korábban az *Amerikai Elektrával*, idén az *Egy nyári éj Svédországban* című darabbal bemutatkozó Eirik Stubø rendezni jön hozzánk. Pontosabban szinte haza sem ment a MITEM után, mert a szeptember végi *Médeia*-premier próbáit már meg is kezdte. Ugyancsak ősszel mutatjuk be a *Rocco és fivérei* című előadást a rendezésben, amit már meg is hívtak az orosz–japán szervezésű Nemzetközi Színházi Olimpiára Szentpétervárra. Ez minden túlzás nélkül színháztörténeti mozzanat, mert Magyarországról kőszínházi előadást még nem invitáltak meg erre a grandiózus eseményre. A felsorolás végére hagytam egy előadást, pedig az elején kellett volna említenem. David Doiasvili *Tartuffe*-je már most túlmutat önmagán. A grúz rendező Molière-rendezését az idei évadban tűztük volna műsorra, el is kezdődtek a próbák, de a bemutatóra objektív okok miatt nem kerülhetett sor. Az elmúlt hat év munkáját dicséri, hogy az elmaradt premier csak nekünk fáj, a nézőszámom ennek nincs nyoma, a működésünk zavartalan maradt, vagyis a színház már nincs bemutatókényszerben. Sikertől egy olyan, mintegy ötven címből álló repertoárt felépíteni, ami mozgásteret ad számunkra. De azért már alig várom, hogy lássam a *Tartuffe*-öt!

LUKÁCSY GYÖRGY

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

2019/2020

Luchinio Visconti Rocco és fivérei
című filmjének forgatókönyve alapján

ROCCO ÉS FIVÉREI

Rendező: Vidnyánszky Attila

Euripidész

MÉDEIA

Rendező: Eirik Stubø

Molière

TARTUFFE

Rendező: David Doiasvili

Örkény István

MACSKAJÁTÉK

Rendező: Szász János

William Shakespeare

A VIHAR

Rendező:
Andrzej Bubień

Gabriel García Márquez

EGY ELŐRE BEJELENTETT GYILKOSSÁG TÖRTÉNETE

Rendező: Berettyán Nándor

TIZENHÁROM ALMAFA

Trianoni utótörténet Wass Albert
szövegei, valamint korabeli
dokumentumszövegek alapján

Rendező: Vidnyánszky Attila

Szilágyi Andor

LEÁNDER ÉS LENSZIROM

Rendező: Márkó Eszter

Vecsei H. Miklós

KODÁLY-MÓDSZER

Rendező: ifj. Vidnyánszky Attila

Berettyán Nándor

A SÚGÓ

Rendező: Berettyán Nándor

MITTEM 2020

MADÁCH INTERNATIONAL THEATRE MEETING
MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ
NEMZETI SZÍNHÁZ • BUDAPEST • MITEM.HU

AZ ÉVAD TÖRTÉNETEI

Luchino Visconti Rocco és fivérei című filmjének forgatókönyve alapján

ROCCO ÉS FIVÉREI

Milánó, 1950-es évek. Öt dél-olasz falusi fiú a nagyvárosban próbál szerencsét. Keresik a boldogulást és a boldogságot. A sikert. A szerelmet. Kiből lehet bajnok a ringben, és ki lehet győztes a mindennapokban? Megmentheti Rocco önfeláldozó szeretete a széthulló családot, a gyilkossá lett fivért is? Modern mese öt legényről, akik közül talán lesz, aki a nagyvárosból egyszer visszatérhet a falujába.

Molière

TARTUFFE

Orgon és családja kígyót melenget kebelén: Tartuffe-öt, aki a képmutatás és álszentelkedés mintapéldája. Ma úgy neveznénk, az erkölcsi elmezavar megtestesülése. Mégis megejtő, és mélyen emberi tud lenni, hisz oly könnyen áldoztatává válik mindenki. A család néhány tagja cselszövést beterve mégis megpróbálja a lehetetlent. De vajon a maga módján nem álszent-e mindenki?

Örkény István

MACSKAJÁTÉK

A történet főhőse – írja Örkény – özvegy Orbán Béláné, az ő véget nem érő vitájával, szajkász, alakoskodó, még a hazugságtól sem visszariadó porlekedésével. És mindenki, aki körülveszi. Körömszakadtáig harcol, hogy zűrzavaros, értelmetlen és reménytelen szerelmét ráerőszakolja a világra. Mit is tehetne mást? Orbánné a természet törvényei ellen harcol, mert semmibe veszi az öregséget, és hadat üzen a halálnak.

William Shakespeare

A VIHAR

Az angol mester csodálatos filozófiai „végrendelete”. Mese száműzöttekről, hálátlanságról, ravaszágról, bosszúról, szeretetről, szerelemről és megbocsátásról. Shakespeare Viharja, amely egy térben és időben is távoli szigeten játszódik, mégis hozzánk, nekünk szól. A reneszánsz kor világában született szindarabot mainak érezzük, mert a civilizáció szétesésének diagnózisát adja.

Wass Albert szövegei, valamint korabeli dokumentumszövegek alapján
TIZENHÁROM ALMAFA (munkacím)

A Wass Albert szövegei, valamint korabeli dokumentumszövegek alapján készülő előadás a magyarság 20. századi történetének egyik leg-súlyosabb és máig fájó katasztrófáját, a trianoni döntést és következményeit idézi meg. A történet főhőse Tánco Csuda Mócsi erdőjáró, vadőr, amolyan magyar Švejk. Rajta keresztül élhetjük át a nagypolitika, a háborúk, a nemzetiségi torzsal-kodások kegyetlenségét, abszurditását és a túlélni akaró és tudó ember fájdalmas derűjét.

Euripidész

MÉDEIA

Egy asszony megöli gyermekeit. Félelmetes, rémisztő, borzongató történet gyilkosságról, bosszúról, árulásról. Egy szerencsétlen, elárult, szerelmes asszony tragédiája, és Euripidész megkísérli a lehetetlent: részvétet kelteni kétségbeesett, saját démonjaival küzdő, a férfivilágnak alávett hősnője iránt. Misztikus dráma ez, amelyben az istenek rejtélyes utakra vezetnek bennünket.

Szilágyi Andor

LEÁNDER ÉS LENSIROM

A legszebb tündérmese Vörösmarty Mihály Csongor és Tündéje óta. Egy kortárs szerző klasszikus meséje. Van hős benne, akivel együtt tudunk érezni, antihős, aki „közutálatnak” örvend, számos fő- és mellékszereplő, akik a legfontosabb emberi értékekről, hűségéről és árulásról, szerelemről és gyűlöletről mesélnek. Egy történet, amelyben a jó elnyeri jutalmát, a rossz pedig méltó büntetését.

Vecsei H. Miklós

KODÁLY-MÓDSZER

Mit gondolna ma Bartók Béla és Kodály Zoltán a zenéről, magyarságról, arról a világról, amiben gyerekeink felnőnek? És valójában kik is voltak ők a saját korukban, miért érezték fontosnak a gyűjtést? Ha ma újra kelnének, meddig érnének? Mit gyűjtenének? Ezekre a kérdésekre közösen keresik a választ a Nemzeti Színház, a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház és a Sztalker Csoport színészei, alkotói.

Berettyán Nándor

A SÚGÓ

Egy csapat színész arról játszik egy előadást, hogy nem tudják, mi az előadás. Elfelejtették. Mire mennek a súgó nélkül? Ez a színészek kérdése. És mi nézők is feltehetjük a kérdést: mit tudunk csinálni, ha nincs, aki segítsen, akire támaszkodni tudunk, ha bajba kerülünk? Ki is ez a súgó, aki mindig a sötétben, hátul ül, egyedül, mégis tőle várjuk, hogy kimentsen bennünket az elrontott, reménytelen helyzetekből?

Gabriel García Marquez

EGY ELŐRE BEJELENTETT GYILKOSSÁG KRÓNIKÁJA

A gyilkosság meg fog történni. Az ítéletet – amely tudjuk, igazságtalan – meg fogják hozni. A kérdés csupán az: miért következik be a gyilkosság, ha még a gyilkosok is azt remélik, bárcsak valaki megakadályozná őket végzetes tettükben. Vajon mégis miért nem tesz senki semmit? Gabriel García Marquez csodálatos világának mélyén miféle misztikus, az emberiséget ősidőktől hajtó, ádám-évi titok rejlik?

„Ütős” évad készül: a Rocco és fivérei két szereplője, Bodrás Roland és Berettyán Nándor, valamint a világbajnoki ezüstérmes Bedák Pál, az előadás bokszszakértője az évadbeharangozó sajtótájékoztatón

A 2019/2020. ÉVAD ELŐADÁSAI

NAGYSZÍNPAD

premierrek

Rocco és fivérei

A Rocco és fivérei című film forgatókönyve alapján

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Premier: 2019. szeptember 20.

Molière: Tartuffe

Rendező: DAVID DOIASVILI

Premier: 2019. október 18.

William Shakespeare: A vihar

Rendező: ANDRZEJ BUBIEN

Premier: 2019. december

Tizenhárom almafa

Trianoni utótörténet Wass Albert írásai,

valamint korabeli dokumentumszövegek alapján (munkacím)

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Premier: 2020. március

továbbra is műsoron

Ivan Viripajev: Álomgyár

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Madách Imre: Az ember tragédiája

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Anton Csehov: Meggyeskert

Rendező: SILVIU PURCĂRETE

Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: Egri csillagok

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Csíkssomlyói passió

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Szarka Tamás: Éden földön

Koreográfus-rendező: BOZSIK YVETTE

Fekete ég – Molnár Ferenc: A fehér felhő

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Isten ostora

Bánffy Miklós A nagyúr című műve alapján

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Petőfi Sándor: János vitéz

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa: Körhinta

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Szenási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénárd Ödön:

Mesés férfiak szárnyakkal

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

William Shakespeare: Szentivánéji álom

Rendező: DAVID DOIASVILI

Szilagyi Andor: Tóth Ilonka

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Tamási Áron: Vitéz lélek

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

BAJOR GIZI SZALON

továbbra is műsoron

Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből

Toth Augusztina önálló estje | Rendező: DAVID ZSUZSA

Bereczki Ágota: Frankie

Rendező: ZAKARIÁS ZALÁN

Fedák Sári

Szűcs Nelli önálló estje | Rendező: DAVID ZSUZSA

Colm Tóibín: Mária testamentuma

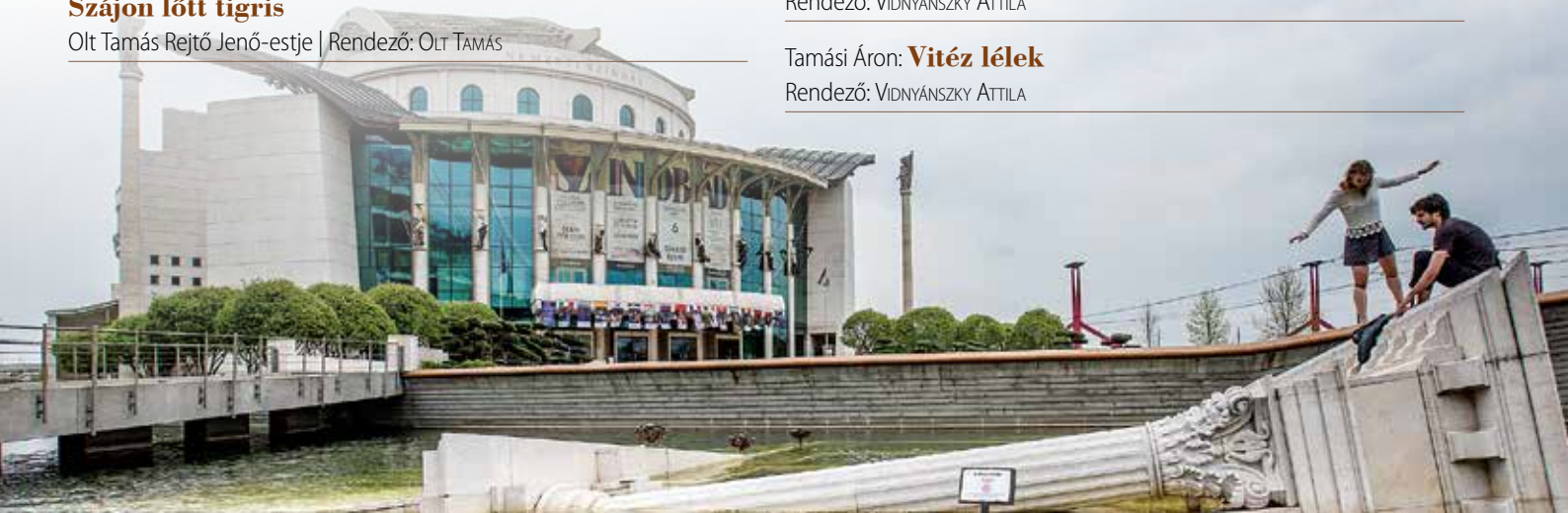
Nagy Mari önálló estje | Rendező: VIKTOR BALÁZS

Szarvas József – Bérczes László: Pustol a hó

Szarvas József önálló estje | Rendező: BÉRCZES LÁSZLÓ

Szájon lőtt tigris

Olt Tamás Rejtő Jenő-estje | Rendező: OLT TAMÁS

GOBBI HILDA SZÍNPAD

premierek

Euripidész: **Médeia**

Rendező: EIRIK STUBØ

Premier: 2019. szeptember 21.

Örkény István: **Macskajáték**

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

Premier: 2019. december

Szilágyi Andor: **Leánder és Lenszirom**

Rendező: MÁRKÓ ESZTER

Premier: 2020. május

Vecsei H. Miklós: **Kodály-módszer**

Rendező: Ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA

Premier: 2020. nyár

továbbra is műsoron

Székely János: **Caligula helytartója**

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

Robert Bolt: **Egy ember az örökkévalóságnak**

Rendező: CSISZÁR IMRE

Arthur Miller: **Az ügynök halála**

Rendező: CSISZÁR IMRE

Katona József: **Bánk Bán**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Szergej Medvegyev: **Fodrásznő**

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Carlo Goldoni: **Házasság Palermóban**

Rendező: KISS CSABA

Földes László Hobo: **Hé, magyar Joe!**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

William Shakespeare: **Othello**

Rendező: KISS CSABA

Ivan Viripajev: **Részegek**

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Long – Singer – Borgeson: **SÖR**

(Shakespeare Összes Rövidítve) – angol nyelven

Ingmar Bergman: **Szenvedély**

Rendező: KISS CSABA

Anton Csehov: **Három nővér**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Örkény István: **Tóték**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Szigligeti Ede: **Liliomfi**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

KASZÁS ATTILA TEREM

premier

Berettyán Nándor: **A sűgő**

Rendező: BERETTYÁN NÁNDOR

Premier: 2020. január

Gabriel García Márquez: **Egy előre bejelentett gyilkosság krónikája**

Rendező: BERETTYÁN NÁNDOR

Premier: 2020. március

továbbra is műsoron

Döbrentei Sarolta: **Sára asszony**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Georg Büchner: **Woyzeck**

Rendező: ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **A föltámadás szomorúsága**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **A Gulag virágai**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Bertolt Brecht: **Galilei élete**

Rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR

Földes László Hobo: **Halj meg és nagy leszel**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Weöres Sándor: **Psyché**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **Tudod, hogy nincs bocsánat**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Anton Csehov: **Egyfelvonásos komédiák**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

BERETTYÁN NÁNDOR

BORDÁS ROLAND

BÁNSÁGI ILDIKÓ

BARTA ÁGNES

TÓTH AUGUSZTIA

UDVAROS DOROTTYA

„Mert áldozat kell hozzá. Akkor lesz tartós a ház. Szilárd.”

ROCCO ÉS FIVÉREI

Boldogság, megélhetés, érvényesülés. Ezt reméli Vincenzo, Simone, Rocco, Ciro és Luca: az öt Parondi fivér. Apjuk halála után határoznak úgy, hogy anyjukkal déolasz falujukból a dinamikus fejlődő Milánóba költöznek, valamikor az 1950-es évek elején.

Vincenzo, a legidősebb fiú már eljegyzett egy jómódú leányt Milánóban. Simone az ökölvívásban találja meg a megélhetését, de hamar lejtőre kerül. Rocco, a középső fiú tartja össze a családot, és próbálja Simonét megvédeni az „édes élet” csapdájától, és végül belőle lesz bajnok. A két fiatalabb fivér közül Ciro egy autógyárban helyezkedik el, Luca pedig még kisfiúként figyeli a nagyobbak küzdelmeit, hogy végül ő mondja ki azokat a kulcsszavakat, amelyek felcsillantják egy élhetőbb jövő lehetőségét.

A boksztoló Simone beleszeret egy prostituáltba, ám Nadia elhagyja őt, és másfél év múlva egy véletlen találkozás után Rocco és a lány között szövődik szerelem. Az egyre jobban elzúlló Simone ezt képtelen elfogadni, és végül megöli a lányt. Rocco az egyetlen, aki feltétel nélkül a bátyja mellett áll, és mindent megbocsát neki. Elemi jósága, már-már önmegsemmisítő alázata és áldozatvállalása emeli ki Roccót a környezetéből.

– Egyszerű mese ez öt fiatalember életének nagy lehetőségéről, arról, hogyan vívják ki helyüket az életben: a családban, a szorítóban, a szerelemben – mondja Vidnyánszky Attila rendező. – Egyszerű, mondom, miközben a cím Thomas Mann bibliai távlatú regényére, a József és testvéreire utal, Rocco alakja pedig Dosztojevskij Félkegyelműjének Miskin hercegével rokon. Én ezekben a dimenziókban tekintek erre a modern, rólunk szóló mesére. Ezek a srácok vidékről magukkal hozzák értékrendjüket, naivitásukat, ábrándjaikat, vágyaikat, illúzióikat, ám a nagyváros másfajta játékszabályokkal szembesíti őket. Elveszi a világ, ami neki jár – és pont az vész el eközben, ami a legfontosabb: a szerelem.

Hiába minden győzelem a ringben, ha bemocskolódik az emberi kapcsolatok tisztasága. Épp csak megcsillan a boldogság reménye, ám a beteljesedés lehetetlen. Valóban az?

A Rocco és fivérei az egyetemes filmművészet gyöngyszeme, az olasz neorealizmus egyik legnagyobb sikerű alkotása. Luchino Visconti 1960-ban bemutatott filmje Giovanni Testori A Ghisolfi-híd című 1958-as regénye alapján készült. A mozifilm számos rangos díjat nyert, és meghatározó állomás volt többek között Renato Salvatori, Annie Girardot, Claudia Cardinale és mindenek előtt a Roccót alakító Alain Delon karrierjének kezdetén.

Rocco és fivérei

Luchino Visconti Rocco és fivérei című filmjének forgatókönyve alapján

Főbb szerepekben: BERETTYÁN NÁNDOR, BORDÁS ROLAND, MÉSZÁROS MARTIN, BÁNSÁGI ILDIKÓ, BARTA ÁGNES, BERETTYÁN SÁNDOR, TÓTH AUGUSZTIA, UDVAROS DOROTTYA, SCHNELL ÁDÁM, VARGA JÓZSEF, HERCZEGH PÉTER, KATONA KINGA, NAGY JOHANNA, HASZON ÁKOS, NAGY MÁRK, SZÉP DOMÁN, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

PREMIER: 2019. szeptember 20.

Nagyszínpad

SZÜCS NELLI

TRILL ZSOLT

RÁTÓTI ZOLTÁN

SZARVAS JÓZSEF

„Meg kell halniuk! És akkor már – jobb, ha az én kezemtől, aki szültem őket. Nem, nem szabad gyöngének lennem...”

MÉDEIA

Vannak olyan egyetemes témák, alakok, amelyek új köntösben, többször is visszatérnek, de valójában keveset tudunk róluk, alakjukat titok fedi, viszont rajtuk keresztül magunkról, korunkról vallhatunk. Ilyen Médeia alakja is. Ki is ő valójában: kolkhiszi varázslónő, Hekaté papnője, Hélios napisten unokája? Vagy Babits Mihály szavaival Euripidész „mindig modern”, szerencsétlen, elárult, szerelmes asszonya? A mitológiai történetek így szólnak: Médeia, férjétől, Jásztontól született gyermekeit halhatatlanná kívánja tenni, de szertartás közben megzavarják, és így fiai elpusztulnak. Egy másik magyarázat szerint egy hétköznapi nő is mondható nőalak féltékenységből embertelen tettet hajtvégre, és saját kolykeit falja fel. Horrorisztikus gondolat, hisz ilyen egyetlen állat sem tesz, itt inkább egyfajta démonikus dimenzióról lehet szó.

Euripidész megkísérli a lehetetlent, és részvétet próbál kelteni nézőiben kétségbeesett, saját démonjaival küzdő hősnője iránt. A férfivilágnak alávetett női sorsot láttatja benne. Egy nőét, aki ráadásul egy másik, egy idegen kultúrából érkezett. Euripidész darabja az ismert téma egyik feldolgozása. És természetesen az ő darabját is számos változatban állították már színpadra, olykor akár „visszakacsintva” az ósmítosz történetének irányába. Mindenképp szép kihívás mind a rendező, mind a színészek számára, hiszen egy ilyen közismert téma esetében az értelmezés különböző módjain van a hangsúly.

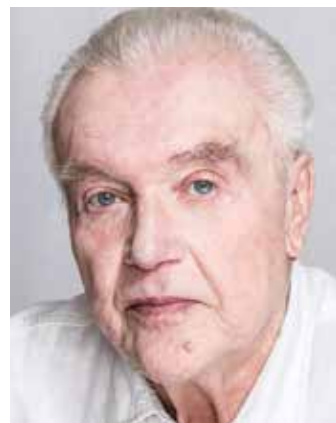
A beregszászi társulat múltját meghatározó színházaspár, Szűcs Nelli és Trill Zsolt Médeia és Jáson szerepében mindenképp izgalmas előadást ígér. Az előadás rendezője a norvég Eirik Stubø, a Stockhol-

mi Királyi Színház, a Dramaten igazgatója már két rendezésével is sikerrel szerepelt a Nemzeti Színházban, a MITEM-en: Eugene O'Neill *Amerikai Elektrójával* és *Az egy nyári éj Svédországban* című előadással.

– Nagyon boldog vagyok, s büszkén jövök rendezni a Nemzeti Színházba, hogy színre vigyük Euripidész *Médeiáját*, ami egy félelmetes, rémisztő, borzongató dráma – mondja Eirik Stubø. – Ez a darab gyilkosságról, bosszúról, árulásról szól, de ugyanakkor ez egy misztikus dráma is, amely – ahogy a kórus az előadás végén mondja – „várakozás a váratlanra”. Az istenek rejtélyes utakra vezetnek bennünket.

NAGY MARI

CSURKA LÁSZLÓ

Euripidész

Médeia

Főbb szerepekben: SZÜCS NELLI, TRILL ZSOLT, RÁTÓTI ZOLTÁN, SZARVAS JÓZSEF, NAGY MARI, RUBOLD ÖDÖN, CSURKA LÁSZLÓ, SÓPTEI ANDREA, ÁCS ESZTER, LIGETI-KOVÁCS JUDIT m. v.

Rendező: EIRIK STUBØ

PREMIER: 2019. szeptember 21.

Gobbi Hilda Színpad

HORVÁTH LAJOS OTTÓ

ÁCS ESZTER

BERETTYÁN SÁNDOR

SZARVAS JÓZSEF

TRILL ZSOLT

SZÜCS NELLI

„Neked egykutya, hogy ami szivedre hat,
Képmutatás-e vagy igazi áhitat?”

TARTUFFE

Orgonék jómódú házában egy mélyen vallásos alak, Tartuffe egyre nagyobb befolyással bír. A helyzet már azzal fenyeget, hogy Tartuffe kiforgatja Orgont a vagyonából, és a lánya kezét is megszerzi. Hamarosan mindenki átlát ármánykodáson – kivéve Orgont. A család tervet eszel ki, hogy lebuktassák a csalót... Egy szerű vígjátéki történet, a mű mégis zseniális. Az ok a szerzőben keresendő, aki nem más, mint a drámatörténet szípkorkázó géniusza: Molière.

Az eredeti címben a szerző fontosnak tartotta, hogy a névhez társítsa a jelzőt is „l'imposteur”: *Tartuffe avagy a képmutató*, de mondhatnánk szenteskedőt, szemfogatót, kétszínűt, alakoskodót, ájtatoskodót, kegyeskedőt, farizeust... És ha egy nyelvben valamire ennyi megnevezés van, azt mutatja, hogy az a jelenség foglalkoztatja az embereket. Mi sem mutatja jobban e színdarab népszerűségét, mint az, hogy e szinonimák közé ma már oda lehetne írni ezt is: „egy tartuffe”.

A figura eggyé vált a tulajdonsággal, amit Molière a darabjában pellengérré állított, mégpedig olyan erővel, hogy noha 1664-ben Versailles-ban bemutatták, de az udvar befolyásos tagjai rávették XIV. Lajost, hogy tiltsa be. Csak 1669-ben engedélyezik újra az előadást. Mint minden korban, akkor is nagyszerű reklámnak bizonyult a tiltás, mert második bemutatóra özönlöttek a nézők. De az, hogy e lelkesedés nem csökkent később sem, már a mű üdőségét, érvényességét mutatja. Megszámlálhatatlan színpadi olvasata van napjainkban is, minden alkotó megtalálja a maga Tartuffe-jét, aszerint, hogy épp mit akar üzeni a világnak, épp melyik társadalmi jelenség piszkálja a csőrét.

Mindenesetre azok, akik a hit elleni támadást vélték felfedezni benne, és ezért hol tiltották, hol lelkesen üdvözölték világnézeti beállítottságuknak megfelelően, talán elsiklottak Cléante e sorai fölött, amelyen áthallik Molière vallomása: „Egyet tudok – egész tudományom

csak ennyi: / Tudom, mi az igaz, s tudom, hogy mi a valami. / S mert dicsőbb hősöket sehol sem ismerek, / Mint az alázatos, igazi szenteket, / S mert szebb és nemesebb dolog nincs a világon, / Mint ha az igazi vallás buzgalma lángol – / Elöttem épp azért semmi sem undokabb, / Mint e szenteskedő, jól színlelt áhitat.”

– Mit jelent a „tartüffizmus”? Mit jelent a képmutatás? Létezhetünk egyáltalán képmutatás nélkül? Úgy szeretném megrendezni Molière darabját, hogy ne csak Tartuffe, hanem minden egyes figura magán hordozza a képmutatás, álszentség jegycit – mondja David Doiasvili, a Nemzetiben játszott sikeres előadók, a *Szentivánéji álom* és a *Cyrano* rendezője.

Molière

Tartuffe

Szereplők: NAGY MARI, HORVÁTH LAJOS OTTÓ, ÁCS ESZTER, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ, BARTA ÁGNES, BERETTYÁN SÁNDOR, SZARVAS JÓZSEF, TRILL ZSOLT, SZÜCS NELLI

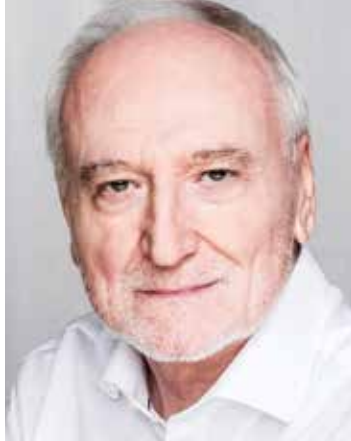
Rendező: DAVID DOIASVILI

PREMIER: 2019. október 18.

Nagyszínpad

UDVAROS DOROTTYA

BLASKÓ PÉTER

BÁNSÁGI ILDIKÓ

TÓTH AUGUSZTINA

ORBÁNNÉ: Ha újra kezdeném, másodszor is
mindent ugyanígy csinálnék.

ILUS: Úgy élne, ahogy élt?

ORBÁNNÉ: Így volt szép.

MACSKAJÁTÉK

„Mi, emberek, csak egyféleképpen tudunk szenvedni és örülni, akár az élet elején, akár a végén tartunk” – írja Örkény István a *Macskajáték* című tragikomédiája elé. Ha előveszünk egy fiatalkori fényképünket, úgy tűnik, az életünk egy önfelelt pillanatban megragadható, és bár múltak az évek, szenvedélyeik és szenvedéseink ugyanolyan elevenen élnek bennünk, mint hajdanán. Örkény így folytatja: „E groteszk történet főhőse özvegy Orbán Béláné, s a darab valójában az ő véget nem érő vitája, szájkodó, alakoskodó, még a hazugságtól sem visszariadó porlekedése mindenkivel, aki körülveszi: a lányával, a szomszédnőjével, Paulával s legfőképpen az ő München közelében élő nénjével, Gizával. Körömszakadtáig harcol, hogy zűrzavaros, értelmetlen és reménytelen szerelmét ráerőszakolja a világra. Megvan benne minden, amire az ember képes: egy piaci kofa nagyszajúsága és egy görög tragika fensége. Mit is tehetne más? Orbánné a természet törvényei ellen harcol, mert semmibe veszi az öregséget, és hadat üzen a halálnak.”

A *Macskajáték* először regényként jelent meg 1965-ben, és nagy sikert aratott. Egy rendező, a fiatal Székely Gábor kérésére és inspirációja alapján írta meg Örkény István a levélregény színpadi változatát 1969-ben. Az ősbemutatóra 1971 januárjában Szolnokon került sor, és pár hónap múlva Székely Gábor a Pesti Színházban is megrendezte Sulyok Mária és Bulla Elma főszereplésével, ez az előadás több mint egy évtizedig műsoron volt. „Orbánné mindannyiunkat túlél” – nyilatkozta Sulyok Mária. És így is lett. Még az ősbemutató évében még két magyarországi bemutató mellett Helsinkiben is színre került. Azóta a *Macskajáték*nak jóval több mint száz bemutatója volt a világ számos országában. A századik bemutatón 1986-ban már kortárs klasszikusként tűzte műsorra a Játékszín újabb parádés szereposztás-

ban: Psota Irénnel és Tolnay Klárral, valamint az Egérke szerepében remekelő Törőcsik Marival. 1974-ben mutatták be a *Macskajátékból* készült játékfilmet, melyet Makk Károly rendezett.

A *Macskajáték* a Nemzeti Színházban újra kiváló művészek jutalomjátékára teremt alkalmat és reméljük igaza lesz ezúttal is Sulyok Mária jövődőlésének: „a *Macskajáték* talán mást jelent majd, megváltozhat a darab hangvétele, üzenete is, de a siker nem pártol el tőle.”

– Ez az előadás a színészeké – mondja Szász János rendező. – Nekem annyi a dolgom, hogy bátorságot, hitet küldjek nekik ehhez a gyönyörű és velőtrázóan kemény utazáshoz.

NAGY MARI

KATONA KINGA

MÁTYÁSSY BENCE

Örkény István

Macskajáték

Szereplők: UDVAROS DOROTTYA,
BÁNSÁGI ILDIKÓ, BLASKÓ PÉTER,
TÓTH AUGUSZTINA, NAGY MARI,
KATONA KINGA, MÁTYÁSSY BENCE

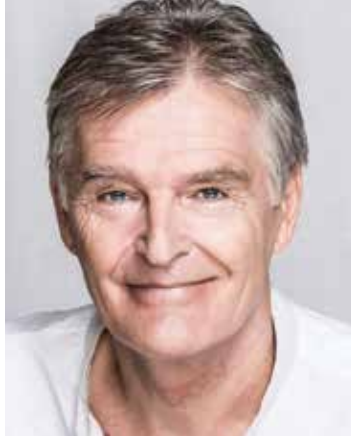
Rendező: SZÁSZ JÁNOS

PREMIER: 2019. december

Gobbi Hilda Színpad

HORVÁTH LAJOS OTTÓ

RUBOLD ÖDÖN

TÓTH LÁSZLÓ

BAKOS-KISS GÁBOR

SCHNELL ÁDÁM

KRISTÁN ATTILA

„S mind e durva bűbájt / Megtagadom ma (...)
s aztán pálcám eltöröm, / Több öltre ásom föld alá,
s a tenger / Mérőlánc által eddig el nem ért /
Mélyébe hányom könyvemet.”

A VIHAR

Shakespeare 47 évesen írta meg utolsó darabját, a *Vihar*-t, amely a mai napig a világ színházi repertoárjának legnépszerűbb előadásai közé tartozik, és a szerző egyik leggyakrabban játszott műve. E titkokkal és szimbólumokkal teli színdarab mégis folyamatos megfigyelt igényel, szereplőit és gondolatait minden kor, minden rendező megpróbálja újraértelmezni.

Andrzej Bubiń, a neves lengyel rendező, aki legutóbb Gombrowicz *Operett* című darabjával mutatkozott be a Nemzeti Színház színpadán, kifejezetten törekedik a nagy klasszikus művek mélyebb megértésére, összetett megjelenítésére.

– Mit is jelent ma számunkra a mágia és a csodák világa? – teszi fel a kérdést a rendező. – Mára a mágia világa: a virtuális világ. Az a tér, ahol minden lehetséges és minden megengedett, az emlékezet funkciója pedig a manipuláció fegyverévé válik. Mai világunk eltörli a valódi emlékezetet, és egy új valóság létrehozásának eszközévé teszi. Prospero bosszúja a száműzetésért és hatalmának elvesztéséért az értelem játékszerévé válik: innentől megengedhető bármilyen manipuláció, a manipulált emlékezet pedig felhasználható egy jobb, új világ megteremtésére irányuló küzdelemben. Shakespeare *Viharja* – egy olyan civilizáció szétesésének diagnózisa, amely a harmónián, a szereteten, illetve az emberiség reneszánsz ideáljain alapult. Ez egy baljós figyelmeztetés a világ felé, hogy hamarosan a valódi, eredeti, igazi értékeket nem lehet majd megkülönböztetni a hamis, olcsó, ravasz álságosságtól és hazugságtól. Ez a darab a felháborító hálátlanságról, ravaszságról és erőszakról szól, ugyanakkor fontos gondolatokat közvetít a művészet és a művész mai világban betöltött szerepéről. A *csoda* – messze nem az emberségesség szinonimája. Egy ember varázserő nélkül is ember maradhat.

Viszont a mágikus képességekkel bíró, de belső, lelki emberi tulajdonságoktól megfosztott személyt nem tekinthetjük egyértelműen a nagybetűvel írt *Emberi* nem képviselőjének. Addig létezőnk, ameddig az emlékünknél fennmarad. De a legszörnyűbb, ha elkezdjük az emlékezetet korlátlanul manipulálni.

William Shakespeare

A vihar

Főbb szerepekben: HORVÁTH LAJOS OTTÓ, SZÁSZ JÚLIA e. h., BORDÁS ROLAND, SZÜCS NELLI, RUBOLD ÖDÖN, TÓTH LÁSZLÓ, BAKOS-KISS GÁBOR, SCHNELL ÁDÁM, KRISTÁN ATTILA, RÁCZ JÓZSEF, FARKAS DÉNES, HERCZEGH PÉTER, SZÉP DOMÁN

Rendező: ANDRZEJ BUBIŃ

PREMIER: 2019. december

Nagyszínpad

ÁCS ESZTER

BARTA ÁGNES

KATONA KINGA

BERETTYÁN SÁNDOR

„Itt vagyunk mi és a föld között
egyszer léteztek,
de ki mondja meg azt nekem,
ezzel mit kezdhettek?”

A SÚGÓ

A színészek elkezdik az előadást. Előjáték. Derengő, titokzatos fény. Egy színész belekezd egy monológba, ami tulajdonképpen egy felsorolás; színésztípusok felsorolása. Közben mindenféle furcsa gesztus, zene, koreografált mozgások. Majd a monológ végén a beszélő azt mondja: „Itt van mindenki!” Minden olyan, mintha valóban egy előadás kezdődne. A színészek azonban elfelejtik a szöveget. Sőt mi több, nem csak a szöveget nem tudják, hanem még azt sem, milyen darabot játszanak. A sűgő segítségére várnak, de a sűgő eltűnt. Hol lehet a sűgő?

A közönség ül, várja, hogy történjen valami, de a színészek tanácstalanok. Elveszetteen, ügyetlenül, nevetségesen próbálkoznak, de a sűgő segítségével nélkül tehetetlenek. Ez az előadás témája. Ez a furcsa alaphelyzet adja a darab konfliktusát. Mire megyünk a sűgő nélkül? Mit tudunk csinálni, ha nincs, aki segítsen, akire támaszkodni tudunk, ha bajba kerülünk? Ki is ez a sűgő, aki mindig a sötétben, hátul ül, egyedül, mégis tőle várjuk, hogy kimentsen bennünket az elrontott, reménytelen helyzetekből?

Ez az elveszettség adja az előadás drámaiságát és komikumát is. Hiszen az alaphelyzet lehetetlensége egyszerre jelképesen hétköznapi, mégis abszurd és komikus. Ahogyan az is, hogy miközben a színészek próbálnak rájönni, hogy milyen előadást kellene játszani, voltaképpen egy előadást játszanak. Arról játszanak egy előadást, hogy nem tudják, mi az előadás. Paradox helyzet, ami egyszerre enged folytonos kikacsintást a nézők felé, és egyszerre ad lehetőséget humorra, könnyedségre, szabadságra.

Az előadás voltaképpen egy gondolati játék, egy téma körbejárása, egy ősi, emberi helyzet változataira épülő gondolatok, miszerint az embernek szüksége

van egy támaszra, egy biztos pontra, egy segítségre, egy Sűgőre, hogy ne álljon kiszolgáltatottan, elveszetteen a világban, úgy, ahogy az előadás közben a színészek a színpadon.

A darab vígjátéki műfaja, abszurd stílusa, intellektuális játéka mellett természetesen a cél mégis az lenne, hogy mindezek együttállása aztán érzelmileg is megfogja a nézőt; ne csak az eszére, de a szívére is hasson...

BORDÁS ROLAND

MÉSZÁROS MARTIN

SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ

Berettyán Nándor

A sűgő

Főbb szerepekben: ÁCS ESZTER, BARTA ÁGNES, KATONA KINGA, BERETTYÁN SÁNDOR, BORDÁS ROLAND, MÉSZÁROS MARTIN, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ

Rendező: BERETTYÁN NÁNDOR

PREMIER: 2020. január

Kaszás Attila Terem

MÁTYÁSSY BENCE

MÉSZÁROS MARTIN

SZÉP DOMÁN

VARGA JÓZSEF

SÖPTEI ANDREA

SCHNELL ÁDÁM

„A végzet láthatatlanná tesz bennünket.”

EGY ELŐRE BEJELENTETT GYILKOSSÁG KRÓNIKÁJA

Már a címben pontosan elárulja Gabriel García Márquez a történet végkifejletét. Még el sem kezdtük az olvasást, de már tudjuk: elkerülhetetlen a gyilkosság. A történetben ugyanis az igazán érdekes, hogyan is jutunk el a gyilkossáig, Mik azok a véletlenek, az apró, jelentéktelennek tűnő cselekvések, vagy éppen nem-cselekvések, amik elvezetnek Santiago Nasar haláláig?

Márquezt a mágikus realizmus egyik legnagyobb alakjának tekintjük, sőt talán a stílus elindítójának. Ez esetben azonban semmiféle mágjáról nem beszélhetünk. A történet mélyén persze ott dolgozik valamiféle misztikus erő, valamiféle realitáson túli valóság, mégis a figurák, a helyzetek, a cselekmény tökéletesen reális.

Egy kolumbiai kis faluba megérkezik Bayardo San Román, egy gazdag, fiatal, jól szituált férfi, aki feleségül veszi Angela Vicariót. A nászéjszakán azonban kiderül, hogy a lány nem szűz, ezért Bayardo visszaviszi az anyjának. A lány elmondja, hogy Santiago Nasar vette el a szüzességét, amiért a két testvére, Pedro és Pablo megfogadja, hogy megölik Santiagót. És végül valóban meg is ölik. A történet voltaképpen ennyire egyszerű. S hogy mégis mitől izgalmas? Attól, hogy a faluban mindenki tudja, hiszen mindenkinek elmondják, hogy meg fogják ölni a férfit, mégsem lép közbe senki, még Santiago anyja sem.

Miért nem akadályozza meg senki a gyilkosságot? „Nem volt még gyilkosság, amehet ennyire és ilyen jó előre bejelentettek. (...) A Vicario testvérek nem arra vágytak, hogy végrehajtsák az ítéletet, hanem arra, hogy akadjon valaki, aki megteszi a szívességet, és közbelép” – írja Márquez. Hogy mehet végbe a gyilkosság a falu szeme láttára, mikor valójában senki nem hiszi el, amit Angela Vicario mond, hogy Santiago Nasar elvette a szüzességét? Mi lehet az oka?

A kíváncsiság. A megmagyarázhatatlan, misztikus, az emberiséget ősidőktől hajtó, ádám-évai kíváncsiság. Ez a magva mindennek. Ettől teljesülhet be Santiago Nasar halála. Nem a gyilkosok, a bűnt elkövetők, a Vicario fivérek, hanem a többiek kíváncsisága miatt.

A tett után természetesen mindenki próbálja fölmenteni magát, saját felelősségét elhárítani. Mégis mindenben ott marad valami belső szorítás, kimondatlan lelkiismeret-furdalás: nem tehetett volna valamit? Sőt, talán még ennél is többről van szó, hiszen voltaképpen mindenki tudja: tehetett volna valamit. De miért nem mégsem senki semmit?

Gabriel García Márquez

Egy előre bejelentett gyilkosság krónikája

Főbb szerepekben: MÁTYÁSSY BENCE, SZÁSZ JÚLIA e. h., BERETTYÁN SÁNDOR, BORDÁS ROLAND, NAGY MARI, MÉSZÁROS MARTIN, ÁCS ESZTER, SZÉP DOMÁN, BARTA ÁGNES, VARGA JÓZSEF, SÖPTEI ANDREA, SCHNELL ÁDÁM, KATONA KINGA

Színpadra alkalmazta és rendezi:
BERETTYÁN NÁNDOR

PREMIER: 2020. március

Kaszás Attila Terem

SZARVAS JÓZSEF

TÓTH AUGUSZTINA

BODROGI GYULA

HERCZEGH PÉTER

„Mert Isten, aki a kivágott csonkból
termőfát tud növesztetni újra, nem hagyja elveszni
a népeket sem, akik benne hisznek.”

TIZENHÁROM ALMAFA

A trianoni békediktátum országcsonkolással járó fantomfájdalma még ma is érezteti hatását. A korábbi világrend visszaállítása után vágyakozó magyarság egy újabb háború véradoosságát megfizetve volt kénytelen rádöbbsen arra, hogy ha történelmi egyensúly létezik is, az csak a győztesek szempontjait tükrözi. Ami pedig ezt felülírja, az nem más, mint a szülőföldön való megmaradás ténye. Ahogy Wass Albert szerint a Jóisten kezdetben markából hintette szét a székelységet, dolgos és konok embereket szórva a földnek egy szegletére, úgy lesz időtlenné az a jelenlét is, mely egy nép örökkévalóságát szavatolja.

Ezt a tényt hivatott bemutatni előadásunk is, mely Trianont több szempontból megvilágítva az első világháborútól napjainkig tartó időszakot veszi górcső alá. Ezen belül Wass Albert *Tizenhárom almafa* című kisregénye lenne az a kiindulópont, mely a túlélés eszméjét a székelység állhatatos, néha keserű, időnként jóízű, de mindig zsigerből fakadó humorára alapozza. A békediktátum fogalma, a határok újra mozdításának esetlegessége – a magyar ember még a hátizsákjában is saját határait cipeli, vagy ha ki se mozdul lakóhelyéről életében, több ország polgára is lehet – egy száz éve tartó önellentmondás. S ugyanúgy, ahogy a béke és a diktátum mint szavak egymásnak feszülnek, szemben állnak azok a népek, azok a semmiről sem tehető, ideoda lökött családok is, melyek egy ilyen döntést elviselni kényszerültek és kényszerülnek.

Trianon nem egy történelmi adat vagy címszó, hanem egy történelmi időívet kifeszítő közérzet. Ebben viszont emberek élnek, magyarok, románok, szászok és sorolhatnánk, hiszen a Kárpát-medencét lakó népek térképe nem vizsgálható egy adok-kapok viszonyrendszer kisebb-nagyobb harcai nélkül. Mert: „Vannak vidékek” írja Kányádi Sándor, s ezek a vidékek máig valamilyen szívbeli, benső kis országokká alakultak.

„Trianon” – állandó megszállás egy állandó szabadságharc tükrében. Mozgó föld a kiszámíthatatlan időben. Ami viszont állandó ezen a földön, az egy nép, esetünkben a magyar vagy a székely, aki *éppen itt* lakik. Aki itt él már egy jó ideje, és itt is fog élni, mert számára a létezés maga a hely. Történelemtől, időtől, történelmi időtől függetlenül.

A korabeli dokumentumok, levéltári adatok, valamint Wass Albert *Tizenhárom almafa* című regényének alapján írt szövegkönyv mint hivatkozási alap szolgál itt egy olyan előadás színreviteléhez, melynek célja egy „nagy világrendben” állhatatosan tovább élő kis nép harcának és életre ítéltségének a bemutatása.

RÁCS JÓZSEF

RÁTÓTI ZOLTÁN

Tizenhárom almafa

(munkacím)

Trianoni utótörténet

Wass Albert írásai, valamint korabeli dokumentumszövegek alapján

Főbb szerepekben: SZARVAS JÓZSEF, TÓTH AUGUSZTINA, BAKOS-KISS GÁBOR, BÁNSÁGI ILDIKÓ, BODROGI GYULA, CSURKA LÁSZLÓ, HERCZEGH PÉTER, HORVÁTH LAJOS OTTÓ, KRISTÁN ATTILA, FARKAS DÉNES, NAGY MÁRK, RÁCS JÓZSEF, RÁTÓTI ZOLTÁN, RUBOLD ÖDÖN, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ, TÓTH LÁSZLÓ

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

PREMIER: 2020. március

Nagyszínpad

NAGY MÁRK

KATONA KINGA

KRISTÁN ATTILA

VARGA JÓZSEF

FARKAS DÉNES

SÖPTEI ANDREA

Lenszirom: De megmondani, hogy hol lelem Leándert, azt csak meg tudod?

Vaknadály: Honnan tudnám? De ha a szíveddel keresed, magad is megtalálhatod...

Lenszirom: Már rég a szívemmel keresem...

LEÁNDER ÉS LENSZIROM

A *Csongor és Tünde* óta írt legszebb magyar tündérmeseként emlegetik a Szép Ernő-díjas Szilágyi Andor művét. Írói fantáziáját Benedek Elek *Csudafa* című meséje ihlette meg, de a szerelmes mese sok más híres elődjének motívumait magába olvasztja: a *Szépség és a szörnyeteg*, a *Vadhatnyúk*, de akár Shakespeare-művekre is utal, például a *Szentivánéji álom* varázslatos világát is megidézi.

A szeretet megváltó erejéről, a belső szépség felismeréséről szóló mesejátéknak 1993-ban volt az ősbemutatója, nemrég az Operaház meseoperaként is bemutatta.

– Olyan klasszikus mesetörténetet szerettem volna írni, amely minden szempontból tanulságos. Van benne hős, akivel együtt tudunk érezni, antihős, aki „közutálatnak” örvend, számos fő- és mellékszereplő, akik olyan emberi értékekre világítanak rá, amelyeket meg lehet szerezni, és el lehet veszíteni – fogalmaz a szerző. – A legfiatalabb korosztály számára ráadásul értelmezni szükséges a szereplők beszédes neveit, az általuk beszélt nyelvnek azokat a szavait is, amelyek a magyar nyelv régies, archaikus formáit idézik, mint a nadály, negéd, kerál, furmány és delej. Nekem annak idején az apám segített abban, hogy ne maradjanak előttem rejtve egy-egy történet fontos részletei. Ő vezetett rá arra is, hogy a megoldásokat próbáljam meg magam megtalálni. Most sem az a lényeg, hogy *Leánder és Lenszirom* meséjével mit akart közölni a szerző, hanem az, hogy fel tudjuk-e fedezni történetében a párhuzamokat a saját életünkkel, ami több és más, mint az örök mesei alaphelyzet. Amelyben a jó elnyeri jutalmát, a rossz pedig méltó büntetését.

Bölömbér király tizenhat évig nem tud szabadulni az ágas-bogas varázserdőből, ahonnan a kobold

Leánder csak akkor hajlandó őt hazaengedni, ha neki ígéri azt, ami még neki magának sincs. Hazaérve Bölömbér megtudja, hogy távollétében született egy lánya, Lenszirom, akit akarata ellenére éppen feleségül akarnak adni Mar-Szúr keleti herceghez. A király hiába őrizteti, zárja kettrecbe a lányát, Leánder és Lenszirom találkoznak, a sötétben rejtőzködő kobold szép szavai, gyengéd hangja, könnyecinek illata elbűvöli a királylányt, de amikor először meglátja a csúf koboldot, megremül tőle. Leánder elbujdosik, Lenszirom hamarosan ráébred tévedésére és szerelme után indul...

Márkó Eszter színésznő több erdélyi színházban és 2004-től egy évtizedig a József Attila Színházban játszott. Rendezőként elsősorban mesejátékokat állított színpadra, több alkalommal nagyanyja, Nagy Olga erdélyi néprajzkutató történeteit, meséit vitte színre (*Panaszt Dekameron, Füttös kalandjai*).

Szilágyi Andor

Leánder és Lenszirom

Főbb szerepekben: NAGY MÁRK, KATONA KINGA, VARGA JÓZSEF, SZÜCS NELLI, SÖPTEI ANDREA, FARKAS DÉNES, KRISTÁN ATTILA, SZÁSZ JÚLIA, MÁTYÁSSY BENCE, ÁCS ESZTER, BERETTYÁN NÁNDOR, SZILÁGYI JÚLIA e. h.

Rendező: MÁRKÓ ESZTER

PREMIER: 2020. május

Gobbi Hilda Színpad

TRILL ZSOLT

RÁCZ JÓZSEF

SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ

HERCZEGH PÉTER

„Mondd meg nekem, mit dalolsz,
megmondom, ki vagy.”
Kodály Zoltán

KODÁLY-MÓDSZER

„A bennünk tovább rezgő dallamok és foslányaik olyasmit vallanak rólunk, amit semmilyen lélekelemzés nem hozhat felszínre. Bevilágítanak a lélek rejtett zugaiba, ahova másképp nem férközhettünk” – írta Kodály Zoltán. Lehet-e a zene több a szónál, lehet-e a lélek több az agynál?

Lehet-e a zene külön a szónál, lehet-e a lélek külön az agynál?

Kodály Zoltán álmát idézve: „Bizton remélhetjük, hogy mire 2000-et írunk, minden általános iskolát végzett gyermek folyékonyan olvas kottát.” Véleménye szerint egy gyermeknek a magyar nyelvet megtanulni épp úgy szükséges, mint a magyar zenét elsajátítani. A zene nem csak az agyunkat és lelkünket tágitja, hanem hangokon, sorokon keresztül többet érthetünk meg létünkéről, szívünkéről, arról, hogy kik is vagyunk itt mi Kelet és Nyugat között. Mit gondolna ma Bartók Béla és Kodály Zoltán a zenéről, magyarságról, arról a világról, amiben gyerekeink felnőnek? És valójában kik is voltak ők a saját korukban, miért érezték fontosnak a gyűjtést? Ha ma útra kelnének, meddig érnének?

A Sztalker Csoport alkotócsapata nem először dolgozik a Nemzeti Színházban. A *III. Richárd* és a *Woyzeck* színpadra állítása után, most egy új, saját darabot mutatnak be. Eddigi munkáik során többször foglalkoztak már neves magyar költők életével és munkásságával, úgy, mint: Arany János, Petőfi Sándor, József Attila.

– Fontosnak tartjuk újrafogalmazni, saját magunknak lefordítani a múltat, ezáltal talán közelebb kerülünk ahhoz, hogy megértsük, kik vagyunk, mi ma a feladatunk – mondja ifj. Vidnyánszky Attila, az előadás rendezője. – Különösen fontos ezzel a kérdéssel határon túli vidékeken foglalkozni, ott ahol mást jelent a magyar szó. Az általános megfogalmazásokon vagy akár nagyszavakon túl fel kell tennünk azt az egyszerű kérdést, hogy most, ma, miért hat ránk másként egy

könyv, egy olvasmányélmény, mint szüleinkre vagy nagyszüleinkre? Lehetséges-e az, hogy a nap, mint nap bennünket bombázó információáradat súlya alatt, valami kezd átformálódni bennünk? Valószínűsíthető-e, hogy az iskolapadban, a nagyszüleink konyhájában, a televízióban, a fonókban és kocsmákban, a fülünkben lévő telefonokból felcsendülő dalok, sorok, gondolatok már nem úgy hatnak ránk, mint elődeinkre 50-100 évvel ezelőtt? Így jutottunk el Kodály Zoltánig.

Vecsei H. Miklós:

Kodály-módszer

Főbb szerepekben: TRILL ZSOLT, RÁCZ JÓZSEF, BORDÁS ROLAND, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ, BERETTYÁN SÁNDOR, BARTA ÁGNES, HERCZEGH PÉTER, MÉSZÁROS MARTIN, SZÉP DOMÁN és a BEREKSZÁSI ILLYÉS GYULA MAGYAR NEMZETI SZÍNHÁZ TÁRSULATA

Zene – Kovács Adrián // Látvány – Vecsei Kinga Réta // Koreográfus – Berecz István

Rendező: Ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA

PREMIER: 2020 nyár

Gobbi Hilda Színpad

A 25 éves Beregszászi Illyés Gyula Színház, a Nemzeti Színház és a Sztalker Csoport közös produkciója

MÉSZÁROS MARTIN

SZÉP DOMÁN

SZÍN VÁLTOZÁS

SZÍNHÁZ – IFJÚSÁG – NEVELÉS

IFJÚSÁGI PROGRAMOK A NEMZETI SZÍNHÁZBAN

1. KÖLYÖKNAPOK A NEMZETIBEN

Minden hónap egy-egy vasárnapján, ünnepekhez, eseményekhez kapcsolódóan szervezzük **ingyenes Kölyöknapjainkat**, ahova az óvodás és kisiskolás gyermekeket a szüleikkel együtt várjuk! A Kölyöknapokon a színjátszáshoz kapcsolódó kézműves-programok, színházi előadás vagy koncert várja vendégeinket!

2. ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK

Az immár országos mozgalommá vált ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK ÜNNEP-én középiskolás színjátszó csoportok – minden évben új témát kapva – munkájukat, tanárikaik és a színház mentorai által segítve, minden év januárjában színházi gálán mutatják be a Nemzeti Színház Nagyszínpadán.

3. NEMZETISZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

A négyfordulós vetélkedő során négyfős, középiskolás csapatok mérik össze tárgyi tudásukat, kutatóképességüket, kreativitásukat. Az első három forduló az interneten zajlik, a döntőre – értékes nyereményekért – a színházban kerül sor. Az elmúlt évek vetélkedőinek feladatai és azok megoldásai a nemzetiszinhas.hu/vetelkedo oldalon hozzáférhetők.

A fenti programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelősetől: szilvia.pinter@nemzetiszinhas.hu

4. SZÍNHÁZ- PEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOK

Előadásainkhoz ajánljuk két- és háromlépcsős színházpedagógiai foglalkozásainkat. Tizenhat fős, általános és középiskolás csoportoknak az előadás előtt a színpadi mű befogadását, utána pedig a láttak mélyebb megértését segítő, egy-egy órás foglalkozást tart színházpedagógusunk.

5. BÁNK- MISSZIÓ (tantermi előadás)

Katona József drámája 60 percben, tanteremben előadható formában. Könnyítettünk és rövidítettünk az eredeti nyelvezeten, ám a dráma szerkezetét megőriztük, nem marad ki egyetlen szereplő és egyetlen történeti szál sem. A diákok közvetlen közelében, a tanterem díszletei között elevenedik meg a hatalomról és szerelemről, hazaszeretetről, hűségről és árulásról, a politika természetrajzáról és a bosszút felülíró kegyelemről szóló klasszikus mű. Az előadást ingyen adjuk elő az iskolákban.

6. RÁHANGOLÓ

Az előadás előtt egy órával a produkció dramaturgia és/vagy rendezője mintegy negyven perces bevezető beszélgetést tart az iskolai csoportnak. A ráhangoló után a diákok felkészültebben ülnek be az előadásra, felfigyelhetnek összefüggésekre és érdekes részletekre is. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

7. KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

Az előadás után a színészek és az előadás dramaturgia találkoznak az iskolai csoportokkal, és beszélgetnek a darabbal kapcsolatos élményekről. A mintegy harminc perces találkozón közös fotózásra, dedikálásra is alkalom nyílik. A programra legalább huszonöt fős iskolai csoportok jelentkezését várjuk, legalább két héttel az előadás előtt!

A fenti programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelősetől: szilvia.pinter@nemzetiszinhas.hu

8. KULISSZAJÁRÁS

A csoportos iskolai színházlátogatások alkalmával, az előadás előtt nyílik rá lehetőség. Mintegy negyven perces séta közben bemutatjuk a színház működését, a színpadokat, az öltözőket és egyéb „háttérdelességeket” is. Egyszerre legfeljebb harminc diákot tudunk fogadni. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

Jelentkezés a kulisszajárásra: latogat@nemzetiszinhas.hu

DIÁKJEGYEK, DIÁKKEDVEZMÉNYEK

#nemzetiadiakokert

Négy előadásunkat: a János vitézt, a Csongor és Tündét, a Tóth Ilonkát és a Fekete ég – A fehér felhő című darabokat diákcsoportok (és kísérőtanáraik) számára ingyenessé tettük. Célunk, hogy a magyar irodalomtörténet fontos műveit és a magyar történelem sorsfordító pillanatait megidéző előadásainkat a lehető legtöbb diák számára elérhetővé tegyük.

DIÁKBÉRLETEK

A diákbérletek bármely előadásra beválthatók.

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY

Mértéke **40%** mindegyik színpadunkon, mindegyik székünkre. Igénybevételéhez legalább 20 diák részvétele szükséges, kísérő(ik)nek 200 forintos jegyet biztosítunk.

PEDAGÓGUSJEGY

Játszó- és ülőhelytől függetlenül a jegyár kedvezmény mértéke **40%**. Pedagógusigazolvánnyal egy előadásra két jegy vásárolható!

A diákbérletek és diákjegy kedvezmények igénybevételére, valamint az ingyenes előadásokra történő jelentkezés, regisztráció: jegy@nemzetiszinhas.hu

A Nemzeti Színház iskoláknak szóló programjaira az iskola@nemzetiszinhas.hu e-mail címen lehet jelentkezni. Munkatársunk minden kérdést, időpontot, részletet egyeztet az érdeklődőkkel!

VÁLTSON BÉRLETET A 2019/20-AS ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül!

Ön választhatja ki az előadást, a

helyszínt, a helyet és az időpontot is!

Új szabadbérleteinkben nagyszínpadi és stúdiószínpados előadásokat tetszése szerint választhat.

Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál átlagosan 25 %-kal olcsóbban vásárolhatja meg.

SZABADBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiószínpados előadásra érvényesek

JÁSZAI MARI bérlet, 4 előadásra **8 900 Ft**

FEDÁK SÁRI bérlet, 3 előadásra **6 900 Ft**

DIÁKBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiószínpados előadásra érvényesek

BUBIK ISTVÁN diákbérlet, 4 előadásra **6 000 Ft**

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet, 3 előadásra **4 500 Ft**

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD:

ROCCO ÉS FIVÉREI – A Rocco és fivérei című film forgatókönyve alapján; Molière: **TARTUFFE**; William Shakespeare: **A VIHAR**;
TIZENHÁROM ALMAFA – Trianoni utótörténet Wass Albert szövegei, valamint korabeli dokumentumszövegek alapján; Madách Imre: **AZ EMBER TRAGÉDIÁJA**; Anton Csehov: **MEGGYESKERT**; Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **EGRI CSILLAGOK**; **CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ**; Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE**; Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN**;
FEKETE ÉG – Molnár Ferenc: **A FEHÉR FELHŐ**; **ISTEN OSTORA** – Bánffy Miklós A nagyúr című műve alapján; Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**; Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Zs. Vincze Zsuzsa: **KÖRHINTA**; William Shakespeare: **SZENTIVÁNEJI ÁLOM**; Szilágyi Andor: **TÓTH ILONKA**; Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

STÚDIÓSZÍNPADOK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon)

Euripidész: **MÉDEIA**; Örkény István: **MACSKAJÁTÉK**; Szilágyi Andor: **LEÁNDER ÉS LENSZIROM**; Vecsei H. Miklós: **KODÁLY-MÓDSZER**; Berettyán Nándor: **A SÚGÓ**; Gabriel García Marquez: **EGY ELŐRE**

BEJELENTETT GYILKOSSÁG TÖRTÉNETE; Bereczki Ágota:

FRANKIE; Székely János: **CALIGULA HELYTARTÓJA**; Robert Bolt:

EGY EMBER AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGNAL; Arthur Miller: **AZ ÜGYNÖK**

HALÁLA; Katona József: **BÁNK BÁN**; Iván Viripajev: **ÁLOMGYÁR**;

Szergej Medvedyev: **FODRÁSZNŐ**; Carlo Goldoni: **HÁZASSÁG**

PALERMÓBAN; Szenási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénárd Ödön:

MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL; Földes László Hobo: **HÉ, MAGYAR**

JOE!; William Shakespeare: **OTHELLO**; Iván Viripajev: **RÉSZEGEK**;

Long – Singer – Borgeson: **SÖR** (Shakespeare Összes Rövidítve) – angol

nyelven; Ingmar Bergman: **SZENVEDÉLY**; Anton Csehov: **HÁROM**

NŐVÉR; Örkény István: **TÓTÉK**; Szigligeti Ede: **LILIOMFI**; Döbrentei

Sarolta: **SÁRA ASSZONY**; Georg Büchner: **WOYZECK**; Földes László

Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**; Földes László Hobo: **A**

GULAG VIRÁGAI; Bertolt Brecht: **GALILEI ÉLETE**; Földes László

Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL**; Weöres Sándor: **PSYCHÉ**; Földes

László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**; Anton Csehov:

EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK; Mezei Mária: **HOZTAM VALAMIT A**

HEGYEKBŐL; **FEDÁK SÁRI**; Colm Tóibín: **MÁRIA TESTAMENTUMA**;

Szarvas József – Bérczes László: **PUSTOL A HÓ**; Rejtő Jenő: **SZÁJON**

LÓTT TIGRIS – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és

bemutatók

ÖT NAP ELŐNY!

Aki bérletvásárláskor megadja az e-mail címét, minden hónapban értesítést kap: **ÍGY ÖT NAP ELŐNYT ÉLVEZ**, hogy szabadon lefoglalja bérletes helyét a „normál” jegyvásárlók előtt.

Pedagógusok és diákok figyelmébe ajánljuk!

A csoportos diákjegynél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákbérletet. (Vásárláskor a kedvezményre jogosító igazolványt be kell mutatni.)

» A bérletek a stúdiószínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a premierekre és egyes vendégelőadásokra.

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek, és legkésőbb 2020. április 30-ig válthatók be.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le jegyeiket az Andrassy úti jegyirodában vagy a Nemzeti Színház pénztárában. A bérletes jegyek online is kiválthatók.

» Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

14 ország 15 társulatának 27 előadása volt látható április 11. és május 5. között a Nemzeti Színház fesztiválján, a hatodik alkalommal megrendezett Madách Nemzetközi Színházi Találkozón, a MITEM-en. Az orosz, ukrán, szerb, litván, német, kazah, dán, portugál, cseh, francia, svéd, magyar és szlovákiai magyar előadásokat 10831 néző látta (az átlagos látogatottság 99,6 százalékos volt). Visszatekintő összeállításunkban Osztoivits Ágnes és Lukácsy György írásai mellett interjút olvashatnak a világhírű svéd színésznővel, Lena Endrével.

MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

ANGILA

SLAVA'S SNOWSHOW

rendező: SZLAVA POLUNYIN

Szlava Polunyin előadása
a G.A.A.P. Ltd szervezésében, London

CSEHORSZÁG

Jan Mikulášek, Dora Viceníková és a csapat

HAMLETEK

rendező: JAN MIKULÁŠEK

Divadlo Na zábradlí, Prága

DÁNIA

THE TREE (A FA)

NAGYVÁROSOK A HOLD ALATT

THE CHRONIC LIFE

rendező: EUGENIO BARBA

Odin Teatret, Holstebro

FRANCIAORSZÁG

SAIGON

rendező: CAROLINE GUIELA NGUYEN

Les Hommes Approximatifs

KAZAHSZTÁN

Iran-Gajip

KORKUT LEGENDÁJA

rendező: JONAS VAITKUS

Auezov Kazah Állami Drámai Színház, Almati

LITVÁNIA

Saulius Šaltenis

KURAFIAK

rendező: EIMUNTAS NEKROŠIUS

Klaipeda Drámai Színház

MAGYARORSZÁG

Anton Csehov

MEGGYESKERT

rendező: SILVIU PURCĂRETE

Nemzeti Színház, Budapest

Ivan Viripajev

ÁLOMGYÁR (DREAMWORKS)

rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Nemzeti Színház, Budapest

Székely János

CALIGULA HELYTARTÓJA

rendező: SZÁSZ JÁNOS

Nemzeti Színház, Budapest

Georg Büchner

WOYZECK

rendező: ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA

Nemzeti Színház, Budapest

Országok, előadások, társulatok

Bertolt Brecht

A GÖMBFEJŰEK ÉS A CSÚCSFEJŰEK

rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR

Nemzeti Színház, Budapest

Madách Imre

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Nemzeti Színház, Budapest

NÉMETORSZÁG

Tennessee Williams

A VÁGY VILLAMOSA

rendező: MICHAEL THALHEIMER

Berliner Ensemble, Berlin

OROSZORSZÁG

Anton Csehov

VÁNYA BÁCSI

rendező: RIMAS TUMINAS

Vahtangov Állami Dráma Színház, Moszkva

Szumbel Gaffarova

A JÖVEVÉNY

rendező: FARID BIKCSANTAJEV

Kamal Galiaszgar Tatár Állami Színház, Kazany

PORTUGÁLIA

BERNARDA ALBA HÁZA

Federico García Lorca nyomán a szöveget írta és
az előadást rendezte: JOÃO GARCIA MIGUEL

Companhia Joao Garcia Miguel, Lisszabon

SVÉDORSZÁG

Erland Josephson

EGY NYÁRI ÉJ SVÉDORSZÁGBAN

rendező: EIRIK STUBØ

DRAMATEN – Stockholmi Királyi Színház

SZERBIA

Anton Csehov

IVANOV

rendező: TATJANA MANDIC RIGONAT

Szerb Nemzeti Színház, Belgrád

SZLOVÁKIA

Fjodor Dosztojevszkij

A FÉLKEGYELMŰ

rendező: MARTIN HUBA

Komáromi Jókai Színház, Komárom

UKRAJNA

William Shakespeare

CORIOLANUS

rendező: DMITRO BOGOMAZOV

Ivan Franko Nemzeti Dráma Színház, Kijev

Vaszilij Sztefanik novellája alapján

MORITURI TE SALUTANT

rendező: DMITRO BOGOMAZOV

Ivan Franko Nemzeti Dráma Színház, Kijev

Osztovits Ágnes

SZÓT KÉR A KÖZÖNSÉG

Szakmai megmérettetésként képzelte el az alapító hat évvel ezelőtt a Madách Nemzetközi Színházi Találkozót, de az évek során jóval több lett ennél. A színházbarát közönségnek hála idén már nyitás előtt két hónappal elkeltek a jegyek.

Mi más, ha nem a szervezőkbe vetett bizalom jele, hogy gyakorlatilag ismeretlen társulatok előadását is telt ház fogadta idén? Mi más, ha nem az eddigi munka elismerése a MITEM immár kiszámítható

sikere? Persze a szervezők nem dőlhetnek elégedetten hátra, mert a mérce két évvel ezelőtt olyan magasra került, hogy aligha lehet könnyedén túlszárnyalni. A nézők igénye, ízlése pedig – és ez a MITEM

Jelenet a Ványa bácsi című előadásból

Egy színpadi varázsló

Idén negyedszer láthatott a szerencsés néző Rimas Tuminas-rendezést a MITEM-en. Soha ennyien nem reklamáltak, követeltek plusz előadást, könyörögtek jegyekért, mint most, amikor a *Ványa bácsi* került színre. A 2014-es *Álarcosbál* és 2017-es *Jevgenyij Anyegin* után nyilvánvalóvá vált, hogy a kiváló litván rendező nagyszerű érzéssel nyúl az orosz klasszikusokhoz, merészen újragondolja őket. Kortársainkká teszi a 19. század esendő figuráit. A színpadon rafinált költői diszletek és egyszerű pódiumok váltják egymást, s a szereplők könnyedén megkettőződnek. Tuminas el meri mondani az orosz irodalom szent művének csorbitatlan szövegét, és közben mint drámai játékot eljátszatja. Évszázados irodalmi kommentárokat, iskolai magyarázatokat cáfol meg bölcsen és játékosan – a műből kiindulva.

Az *Anyegin* után a magyar nézők az orosz klasszikusok rendezőjének könyvelték el, mire tavaly megérkezett a MITEM-re Szophoklész *Oidipusz királya*. Kiderült, Tuminas nemcsak orosz specialista, hanem varázsló, aki ragyogóan bánik a görög dráma óriásával, pontosan olvas, értelmez, úgy modernizál, hogy közben ógörög nyelvű kórust is szerepeltet. Csak egyetlen, ám sok-sok váratlan funkcióval, szimbolikus jelentéssel felruházott színpadelemet – egy hatalmas hengert – mozgat, mégis úgy érzik a nézők, hogy itt minden mozgásban van. A szereplők oly természetes egyszerűséggel, pátosz nélkül beszélnek, mintha modern lélektani drámában lépnének színre.

Ezek után jön Tuminas talán leghíresebb, lassan tízéves előadása, a *Ványa bácsi*. Három óra egy szünettel és vastappsal. Tökéletes előadás. Miközben minden a legapróbb részletig, legkisebb mozdulatig ki van dolgozva, úgy érezzük, hogy most először tárják fel titkaikat a szereplők, és minden előttünk formálódik. Az alávetettségéből, a baleklétből való kitörés szándéka és a fájdalmas visszavonulás is. Tuminas színészei nem eljátszók, hanem megélik a szerepeket. Ványa bácsi (Szergej Makoveckij), Asztrov doktor (Vlagyimir Vdovicsenkov), Szonya (Marija Bergyinszkij) megrendítő hármásra sokáig emlékezni és hivatkozni fogunk.

O. Á.

egyik legnagyobb érdeme – egyre nőtt, s nem lehet őket pusztán egzotikusnak ígérkező próbálkozásokkal levenni a lábukról. Felmérik, hogy nem csereszabatosak az előadások. Aki a moszkvai *Ványa bácsi*ra kíváncsi, azt nem lehet a portugál-angol *Bernarda Alba házával* kárpótolni. És nem azért nem, mert a Vidnyánszky Attila vezette Nemzeti Színházba konzervatív nézők ülnek be, hanem mert a VI. MITEM közönsége 32 ország több mint száz társulatát megismerve, pontosan tudja, miért vállalja az idegen nyelvű előadásokkal járó kényelmetlenséget (hangalámondás vagy fárasztó szövegolvasás). Katartikus színházi élményt remél, izgalmas rendezést, látványvilágot, zenét, pazar színészi alakításokat. És azt is szeretné látni, hol tart a világ, hol állnak a magyar színházak.

Élmények tengere

MITEM-es barátaimmal az idei jegyrendelés előtt számba vettük, ki mire emlékezik az elmúlt öt évből, melyik produkcióra váltana újra jegyet, ha tehetné. Bár az évek kissé kavargtak bennünk, az előadások rangsorolásában szinte teljes volt az egyetértés. Litván, grúz, jakut, román, orosz, horvát, norvég, olasz, német és magyar estékre emlékeztünk jó szívvel, de mindenekelőtt rendezőkre, akik vendégként több országban is megfordultak. Rájuk voltunk most is leginkább kíváncsiak: milyen lesz az *Álarcosbál*, a *Jevgenyij Anyegin*, az *Oidipusz király* után a litván Rimas Tuminas *Ványa bácsi*ja a moszkvai Vahtangov Színház előadásában? Mit kezd Tennessee Williamsszel, illetve

Jelenet a Coriolanus című előadásból

A vágy villamosával a Berliner Ensemble és a világhírű rendező, Michael Thalheimer? A 2017-es feledhetetlen litván Kafka-átírat, *Az éhezőművész* és a 2018-as izgalmas horvát *Ivanov* után hogyan állította színre a tavaly novemberben meghalt Eimuntas Nekrošius a *Kurafiak* című litván történelmi darabot? Meg tudja-e ismételni a norvég Eirik Stubø a 2017-es *Amerikai Elektra* sikerét a svéd Dramaten élén, a kiváló Bergman-színész, Erland Josephson darabjával? Mit akar az ukrán Nemzeti Színház főrendezője, Dmitro Bogomazov Shakespeare egyik legvéresebb tragédiájával, a *Coriolanusszal*? Még mindig olyan megragadó-e a szerbek Csehov-olvasata, mint korábban, azaz lesz-e olyan izgalmas az *Ivanov*, mint a *Smály* volt 2014-ben? Vajon összemérhető-e Silviu Purcărete budapesti *Meggyeskertjével*? Mit üzen a nagyszerű grúz rendező, David Doiasvili nemzeti *Tartuffe*-je? A MITEM-en fedeztük fel magunknak 2014-ben a *Macbeth*-tel, aztán 2016-ban egy nagyszerű Gorkij-előadással, az *Éjjeli menedékhellyel*. Nagy nyereség, hogy azóta a Nemzetiben is rendez. Mindkét bemutatója, a *Szentivánéji álom* és a *Cyrano* is hallatlanul izgalmas produkció. Sajnos a *Tartuffe* bemutatója össze tolódott, de legalább lesz időnk töprengeni az előadáson. A MITEM ugyanis erre nem ad lehetőséget. Van úgy, hogy egy óránk, többnyire egy napunk van az élmények feldolgozására. Hiába fogadkoztunk, hogy alaposan megválogatjuk a néznievalókat, a kíváncsiság mindig győz. Láttunk tatár, kazah, cseh, portugál és felvidéki magyar előadásokat is. (A 83 éves nagy színházteremtő, újító mester, Eugenio Barba muzeális munkásságát már évekkel ezelőtt megismerhettük a MITEM-en is, így most kihagytuk az 55 éves Odin Színház hárommes-

tés ünneplését.) És láttunk jókat, rosszakat. Izgalmasakat és unalmasakat. Az utóbbiak láttán óhatatlanul felvetődik bennünk: vajon miért hívták meg őket a szervezők? Talán azért, hogy ezzel a vendégszerepléssel elinduljanak a mélyből a magasba? Talán, hogy a fellépő országok számát gyarapítsák? Talán, hogy hírt kapjunk róluk? Talán mert otthonukban nem figyelnek rájuk, kirekesztik őket?

Várakozás és garancia

Sokféle nemzetközi fesztivál, találkozó zajlik a világban. Némelyik egy-egy rangos szerző égisze alatt, más bizonyos tematika mentén szerveződik, az egyik a nagyokat hívja vendégnek, másik a kísérletezőket. A MITEM esetében még nem látjuk a szervező elvet, mintha minden igénynek meg akarna felelni, pedig Vidnyánszky Attila, a program megálmodója világosan fogalmazott: „*Kulcskérdés kezdetektől, hogy mire vagyunk kíváncsiak. Elsősorban jelentős alkotók és fontos társulatok előadásaira (...) Kíváncsiak voltunk arra is, hogy a budapesti Nemzetibe hasonló tradíciójú, státusú, méretű intézmények miként gondolkoznak feladatuokról, funkciójukról, a világról. Hogy milyen színházi nyelven beszélnek erről előadásaikon keresztül...*”.

A közönség, ezt minden évben látjuk, a jeles alkotóknak és fontos társulatoknak tapsol. Az ő produkcióikra térnek be a nagyon erősen megosztott színházi szakma – a Nemzeti vezetésével nem rokon-szenvező – képviselői is. A felfokozott várakozás persze nem feltétlenül garancia a minőségre, hiszen olykor a kevésbé híres előadások

Jelenet a Kurafiak című előadásból

érdemelnek vastapsot, de a sztárok jelenléte mindenképpen emeli az esemény rangját. Az eddig talán legsikeresebb esztendőben, 2017-ben öt, idén három kiemelt társulat szerepelt a programban: a moszkvai Vahtangov Színház, a Berliner Ensemble és a stockholmi Dramaten. (Szlava Polunyin világhírű *Snowshow*-ja, amellyel az idei MITEM a Fővárosi Nagycirkuszban kezdődött, remek produkció, de nem feltétlenül színházi élmény.) Mindhárom színház vezetője, illetve főrendezője rengeteg fesztiváldíjat és egyéb kitüntetést kapott már, mindhárman remek színészekkel (házájukban sztárokkal) dolgoznak nagyon kevés díszletelemmel és egyszerű jelmezekkel. Mintha megelégtették volna az ezredvég harsányságát.

Ukrán Shakespeare

A kevésbé híres előadások közül messze kiemelkedett a kijevi Ivan Franko Nemzeti Dráma Színház *Coriolanus*a. Shakespeare-nek ezt a tragédiáját Petőfi Sándoron kívül igen kevesen szerették, ő is csak azért, mert a forradalom esztendőjében, amikor elsőként magyarította, mélyen át tudta élni a római hadvezér felemelkedését és bukását. Dmitro Bogomazov frakkos, cilinderes urak és lerobbant csavargók közé helyezi felnyírt hajú, mai utcai harcosra emlékeztető hőst, akinek elvben mindenben igaza van, csak éppen nem érti a politika játékszabályait, mert nyílt sisakos küzdelmekben edződött. Amikor a megérdemelt elismerés helyett száműzik, elhatározza, hogy bosszút áll a rómaiakon. Az utolsó pillanatban anyja kérésére lemond a biztos győzelemről,

Hétköznapi univerzum

A *Morituri te salutant*, a kijevi Ivan Franko Nemzeti Drámai Színház darabja a próza ünnepe. Az előadás ugyanis az ukrán lélektani próza mestere, Vaszilij Sztefanik (1871–1936) kilenc novellájából áll össze. Ahogy Dmitro Bogomazov rendező elmondta, az előadás szenvedélyes szabadsággal készült, a színészek kiválasztották kedvenc Sztefanik-novellájukat, majd ezeket egybefűzték. Az eredmény: egy kiváló színészi teljesítményekkel és – a kihagyásos szerkesztés ellenére is érezhetően – rendkívül igényes szépirodalmi szöveggel dolgozó előadás, amelyet áthat az olvasmányélmények szeretete. Alighanem ez a szeretet az egész produkció kötőanyaga, mert Bogomazov elmondása szerint Sztefanik novellái amúgy nem alkalmasak színpadi feldolgozásra. A kijeviek egyszerűnek tűnő, mégis minden részletre kiterjedően átgondolt színpadi nyelvezete áthidalta ezt a lehetetlen helyzetet. A színészek olyan fizikai és szellemi energiát mozgósítottak egy-egy novellányi monológ elmondása közben, hogy két és fél órán keresztül képesek voltak elbűvölni a nézőket.

Egyszerű, hétköznapi univerzum Sztefaniké: a falusi élet epizódjai ezek, mégis kicsiny tükörcserepekként mutatják fel a valóság küzdelmes szépségét. A *Morituri te salutant* világát átjárja valami kelet-európai szomorúság, és a sok derűs pillanat ellenére a néző arra gondolhat a létezésről: jobbat érdemelnénk. Aztán ahogy az előadás halad előre, már módosítunk: érdemelhetünk ennél jobbat? Majd jön a zárójelenet, amelyben a Susanna Karpenko vezényelte, s a szereplők kórusa által előadott két dal minden számítást felülmúl. Ráérezhetünk: nem érdemeink szerint mérik ránk az örömet.

Részlet Lukács György MITEM-krónikájából

Jelenet A vágy villamosa című előadásból

mire szövetségese megöli. A rendező nagy érdeme, hogy követhetően mondja el ezt a történelmi utalásokkal teli, szövevényes tragédiát. Nem idealizálja a címszereplőt, de érezteti, hogy nyakig véresen is ő az egyetlen valamire való ember a zűrzavaros időben. Bogomazov remek koreográfiával, vissza-visszatérő mozdulatokkal jellemzi szereplőit, és nem fél a vértől, a borzalomtól. Amikor a néző már úgy érzi, itt aztán senki mellé nem lehet odaállni, mert az egyik tábor hazug, a másik vérszomjas, egyetlen jelenet erejéig felvillantja Coriolanus emberi arcát.

Színészparádék

Az utóbbi évtized Csehov-reneszánsza a korai *Ivanovot* is újra felfedezte, mi több, a remekműveknek kijáró gondossággal állítja színpadra.

Ezt tette a Szerb Nemzeti Színházban Tatjana Mandić Rigonat költő-rendező kiváló színészekkel. Annyira tisztelte a nagy orosz író, hogy még a feleslegesnek ható ismétléseket sem húzta ki a szövegből. És nem is értelmezte újra a darabot, nem csinált bolondot a pipogya, öntetszelgő férfiből, aki két nő életét is tönkretette, mert ezzel a női nemet is leértékelné. Közel háromórás az előadás (szünet nélkül) a nézőkkel szorosan körülvevő színpadon, hamis gesztusok, fals hangok nélkül. Elismerésre méltó teljesítmény.

A prágai Óváros egykori ellenzéki színháza, a Divadlo Na zábradlí *Hamlet* című előadásában – Jan Mikulášek rendezése – hat férfi és egy női színész követeli vissza művészetük hajdani rangját, társadalmi elismerését többnyire fergetegesen mulatságos, olykor megindító jelenetekben. Ezek a kereskedelmi televíziók, valóságshow-k csillogó sztárjai által háttérbe szorított művészek mindent tudnak a színészmesterségről, azonos Hamlet-jelmezükben is egymással összetéveszthetetlen egyéniségek. A posztmodern, jobbára idézetekből építkező rövid darabot nehéz volt követnünk, de a látvány, a játék mindenért kárpótolt.

Hasonlóképpen jártunk Eimuntas Nekrošius utolsó rendezésével, a *Kurafiak*kal. Egy ideig birkóztunk Saulius Šaltenis több rétegű szövegével, hogy megértsük a 18. századi Litvániába helyezett történetet, ám egy idő után feladtuk, s attól kezdve megbűvölve néztük a gyönyörű képeket, a remek színészi játékot. Úgy jártunk, mint az a külföldi kritikus, aki betévedt a *Szarvassá változott fiúra* a Nemzetibe, s mindenkinek boldogan újságolta, hogy bár egy szót sem értett, élete egyik legszebb előadását látta.

Jelenet a Saigon című előadásból

Sérelmek helyett

Ha egy szóban kellene összefoglalni, milyen volt a vietnami származású francia rendező, Caroline Guiela Nguyen és különös – Les Hommes approximatifs, azaz Hozzávetőleg emberek – nevű társulata *Saigon* című előadása, csakis ez lehetne: szép. Alice Duchange elegáns díszlete egy vietnami étterem nagyon is realista mása, amelyet a jellegzetes spotlámpák, neonfények, izzófűzők és persze az utcáról (a színpad mélyéről) beszűrődő „természetes” fények emelnek el a rögvalótól. A *Saigon* ugyanis egy költői történelmi időutazás, amelynek étterme egyszerre ad otthont egy 1956-os – lám, nemcsak nekünk történelmi évszám ez – vietnami és francia vendéglőnek. De ugyanígy szinte csak a fények – és persze a színészek – játékanak köszönhetően vált ugyanez a kulissza egy 1996-os párizsi és saigoni étteremmé.

Röviden: a három és fél órás előadás során gyakorlatilag ugyanaz a látvány tárul a nézők szeme elé. Amolyan posztmodern csehovi mozdulatlanságban játszódtott le fél évszázad történelmi vihara. A *Saigon* című darab ugyanis azokról az emberekről szól, akik amiatt kényszerültek elhagyni a szeretett Vietnámot, mert a franciák kivonultak az indokínai gyarmatokról. Az előadás legnagyobb erőssége az, hogy az idehaza is olyan jól ismert sérelmi történelemszemlélet helyett mindkét féllel – a gyarmatosító francia katonákkal és az addig elnyomott vietnamiakkal – szemben is képes irgalomra. Ettől több művészi vádiratról a Saigon. Nem a politikai igazságszolgáltatás vezeti, hanem annak megfejtése, mihez kezdenek a Vietnamhoz szocializált franciák és vietnamiak Párizsban. Képes-e az ember teljes életre úgy, hogy elszakítják gyökereitől, létezik-e kettős identitás, hogyan tudunk szembenézni az előítéletekkel – akár a sajátjainkkal.

Részlet Lukácsy György MITEM-krónikájából

Jelenet az Ivanov című előadásból

A SZÍNHÁZ BÁNYAMUNKA

Lena Endre emlékekről, a skandináv krimikről és az olvasóköri izgalmakról

A MITEM a külföldi előadások megtekintésén túl alkalmat ad arra is, hogy a filmvászonról is ismerős színésznagyságokkal találkozunk. A stockholmi Dramaten társulati tagját, Lena Endrét nemcsak Bergman-filmekben, de olyan közkedvelt mozi-sikerekben is láthattuk, mint A tetovált lány trilógia.

A MITEM-en az *Egy nyári éj Svédországban* című darab női főszerepét játszotta. Az előadásuk a hét éve elhunyt pályatársa, Erland Josephson emlékirataira épül. A magyar közönség őt leginkább Ingmar Bergman világhírű filmjéből, a *Jelenetek egy házasságból* ismeri. Milyen ember volt ez a két művész?

– Talán nehéz elhinni, de Bergmanra és Josephsora is úgy emlékszem, mint akiknek remek humoruk volt. Ingmar Bergmannal tizenöt évig dolgoztunk együtt a Dramatenben, játszottam a rendezésében többek között *A mizantrópban*, a *Peer Gyntben* és a *Stuart Mária*ban – hogy csak a számomra legemlékezetesebbeket említsem. De több filmjében is szerepeltem, például a *Dúl-fúl és elnémul* című tévéjátékban. A *Hűtlenek* című filmet kifejezetten nekem írta Bergman – ezt Liv Ullmann rendezte –, és szerepelt benne a MITEM-es produkcióban is látható Thomas Hanzon, illetve maga Erland Josephson is. Tudom, hogy Ingmar Bergmanról külföldön azt gondolják, hogy rettenetesen komoly személyiség lehetett – félre ne értsen, vitathatatlanul nagy művész volt –, de engem sokszor feloldott a fanyar humorával. És bármilyen kétségbeejtőnek éreztem is egy-egy élethelyzetemet, őt mindig fel tudtam hívni, és a derűje általában meg is nyugtatott. Erland Josephsonról is hasonló emlékeim vannak, ezért is örültem ennek az előadásnak, hiszen így egyszerre mindkettejükről megemlékezhetünk.

Sőt, egyszer már el is játszotta Erland Josephson...

– Valóban, bár ez természetesen inkább amolyan tréfás köszöntés és emlékezés volt a részünkről. Bergman születésének 100. évfordulójára készítettünk rövid videókat, amiből úgy vettem ki a részemet, hogy elmondtam Josephson pályafutásának egyik ikonikus monológiát: a *Jelenetek egy házasságból* című Bergman-opusból a férj, Johan egyik eszmefuttatását.

Ez a tévésorozat nemcsak Svédországban volt népszerű. Minek köszönhette nemzetközi sikerét egy széria, amelyben két középkorú ember elemzi és gyötri egymást?

– Ez egyrészt nyilván Bergman tehetségének köszönhető, másrészt az emberek alapvetően mindenhol a világon ugyanolyanok, hasonló szenvedélyek, fájdalmak és félmek jellemeznek mindnyájunkat. Ha valaki képes hitelesen megláttatni ezt a kulturális különbségek alatti közös réteget, az felülírja még a nyelvi nehézségeket is.

Így történt ez. A tetovált lánnyal kezdődő Millennium-trilógiával is, amelyben ön játssza a főszereplő oknyomozó újságíró élettársát.

Ennek a svéd mozinak elkészült az amerikai remake-je, de hiába a hollywoodi gépezet és a James Bondot is alakító Daniel Craig, a svéd eredeti film sikerét nem érték el. Mi a skandináv krimik titka?

– Hú, de nem szeretem már ezeket a skandináv krimiket! Mármint ha egy kalap alá vesszük őket. Tényleg népszerűek, és nemcsak északon, de szerintem túl sok van belőlük. Én legalábbis besokalltam már tőlük. Stieg Larsson *Millennium*-trilógiája külön kategória, mert ő nem egyszerűen krimiket akart írni. A thriller számára csupán egy műfaji eszköz volt annak érdekében, hogy társadalmi-politikai nézeteit népszerű formában is megfogalmazhassa. Ha ebből a szempontból olvassuk *A tetovált lányt*, hamar kirajzolódik előttünk Larsson valódi mondanivalója: egy számkivetett lány, aki próbálja megtalálni a helyét egy ellenséges társadalomban. Közben nem véletlenül bukkan fel számos társadalmi tünet: a bevándorlótól a környezetvédelmen át az állami intézményrendszerig. Larsson sokkal több volt egyszerű krimiszerzőnél.

Ha bemegyünk egy magyar könyvesboltba, rengeteg északi krimi található. Mintha arrafelé mindenki ilyen rémtörténeteket írna. Az

Jelenet az Egy nyári éj Svédországban című előadásból

olvasási kultúrájukról sokat lehetett nálunk is hallani. Igaz, hogy Skandináviában még mindig szokás hétvégére elvonulni némi heringgel és borral olvasni?

– Ilyesmivel nem találkoztam, szerintem ez inkább városi legenda. Nem olvasunk mi többet, mint máshol Európában. Bár ha jobban belegondolok, ha nem is heringgel, de valóban léteznek olvasóköri. Én is tagja vagyok egynek – ennek nincs köze a színházhoz, egy baráti társaságról van szó –, hat hetente elolvasunk egy könyvet, majd összefüggünk, eszünk-iszunk, és közben kibeszéljük a közös olvasmányélményt. Ha nem olyan érdekes az aktuális könyv, elintézzük annyival, hogy jó volt, és kötetlenül beszélgetünk, de legutóbb például hosszas disputa alakult ki, mert Kristóf Ágota *Trilógiájának* első része, *A nagy füzet* volt terítéken. Próbáltuk szétszálazni a barátainkkal ezt a különleges ikertörténetet. Lebilincselő volt. A miénkhez hasonló olvasókörikről tudok, tehát ha nem is olyan „romantikus” körülmények között, mint ahogyan felvetette, de valóban van még kultúrája nálunk az olvasásnak.

A Millennium nyitotta meg az ön számára is a nemzetközi filmes lehetőségeket?

– Nem nyitlak meg igazán, és őszintén szólva, jól megvagyok Svédországban. Az igaz, hogy a Kenneth Branagh címszereplésével forgatott BBC-krimisorozat, a *Wallander* nem skandináv produkció volt, de mégiscsak a svéd Henning Mankell regényeire épült. Így az én szerepem is indokolt volt. Szintén nagy sikert aratott a brit Paul Thomas Anderson *The Master* című filmje, vagy legutóbb a *Kingsman: Az aranykör* – de előbbiben kis szerepet kaptam, a *Kingsman*-ben pedig jellemző módon a svéd királynőt játszottam. Szóval tényleg részt vettem több nemzetközi produkcióban, amelyeket világszerte vetítenek, de általában azért is osztják rám ezeket a szerepeket, mert fontos volt számukra, hogy svéd vagyok. Jövőre viszont mindenképpen visszatérek Budapestre forgatni – hogy mit, az még maradjon titok –, mert a magyar főváros igazi filmgyárrá vált a nemzetközi forgatócsoportok számára.

Mi a különbség aközött, ha színházi előadásra vagy filmszerepre készül?

– Ég és föld. A színházat úgy jellemezném, mint a bányamunkát. Hosszas felkészülés után merülhetünk csak alá egy hosszas kutatásra. A film ezzel szemben olyan, mintha nyaralni mennénk. Úgyhogy „nyaralni” térek vissza Budapestre.

LUKÁCSY GYÖRGY

| a MITEM-es fotókat készítette: Eöri Szabó Zsolt

Világnézeti ütközés

A Stockholmi Királyi Színház, a Dramaten *Egy nyári éj Svédországban* című előadása olyan volt, mint amikor az eső elől a fedél alá húzódó emberek között rendkívül bensőséges beszélgetés alakul ki. A párhuzamot erősíti, hogy Eirik Stubø rendezését is áthatotta egy nem sürgető, nem feszült, inkább meditatív várakozás. A norvég rendező a svéd Dramaten igazgatójaként alighanem érzékeny a különböző kultúrák találkozására. Az *Egy nyári éj Svédországban* éppen erről szól: a pályája végén járó orosz filmrendező, Andrej Tarkovszkij elhatározza, hogy egy olasz produkció, a *Nosztalgia* után a kortárs klasszikus, Ingmar Bergman stábjával és az ő kedvenc forgatási helyszínén, a svédországi Gotlandon forgat egy filmet. A forgatás – többek között Bergman magyar származású asszisztense, Faragó Katinka közreműködésével – el is kezdődik, de a skandináv stábnak kisvártatva rá kell döbbsennie, hogy nem találják a hangot a kifürkészhetetlen rendezővel.

E valóban megtörtént eset Tarkovszkij utolsó filmje, az *Áldozathozatal* forgatásán játszódik, és a svéd színdarab a film egyik főszereplője, Erland Josephson elbeszéléseire épül. A hét éve elhunyt Jelenetnek sem kell bemutatni a magyar közönségnek, ő alakította a *Jelenetek egy házasságból* című Bergman-opuszban a férjet, aki mindig gyötrő nagymonológokba bonyolódik bele – a nézők legnagyobb öröme. Fanyar humorú visszaemlékezését a rendező és dramaturgja, Ölczyk Cecília dolgozta át színpadi szöveggé úgy, hogy az előadás gyengéd humorral, könnyednek ható játékkal közelítsen a titánok – Bergman stábjá és Tarkovszkij – találkozásának legizgalmasabb mozzanatára. Ez pedig nem más, mint a döntően ateista, racionális svédek és a vallásos orosz mester világnézeti ütközése, vagy talán pontosabb, ha úgy fogalmazunk: e két világnézet a derengő svéd nyári éjben (valóban) meglátja egymást. Humorral, tanácsalansággal, szembesülésekkel – szerelemmel. A darab egyik svéd sztárja – Lena Endre a valóságban is kiemelkedő színész – egyszerűen megittasul az orosz rendező kisugárzásától, szelíd, de talányos „instrukcióitól”. Olyan gyönyörű monológban oldja fel mindannyiuk féltreid és bizonytalanságát, ami az addig könnyedre hangolt történetben nagy mélységeket nyit.

Az előadás rendezője, a norvég Eirik Stubø nem először jár Magyarországon. Éppen magyar munkatársa, Ölczyk Cecília biztatására látogatott a Katona József Színházba ifjú rendezőként, majd 2011-ben mutatta be az oslói Nemzeti Színház társulatával Jon Fosse *Valaki majd jönni fog* című darabját, tavaly pedig a MITEM-en szerepelt, amikor is ugyancsak a norvég társulattal Eugene O'Neill *Amerikai Elektróját* játszották. S ezzel a magyar vonatkozások sorának még nincs vége: Eirik Stubø hamarosan visszatér a pesti Nemzetibe, ugyanis a következő évad egyik első premierjét Euripidész *Médeáját* rendezi.

Részlet Lukácsy György MITEM-krónikájából

A 2015-ös POSZT-on az *Isten ostora* elnyerte
a „Legjobb látvány” díját

„Nekem mint scenográfusnak nemcsak a színpadi látványt kell megterveznem, hanem azt a kapcsolatot kell szolgálnom, amely összeköti a rendezőt, a színészt, a közönséget. A tervezőnek a művészi tevékenység mellett időnként diplomataként is képviselnie kell azt az elképzelést, amit a rendezővel megfogalmazunk. Komoly lelki munka ez.”

A MISZTIKUS MŰVÉSZET MESTERE

Olekszandr Bilozub a színházi fantomokról, a látvány mulandóságáról, a kultúrák határmezsgyéjén való egyensúlyozásról és a lélek intim ajtóiról

A színház, az emberi kultúrának ez a grandiózus alkotása, a pillanat művészete. Számomra a misztikum, a titokzatos művészet. Élő organizmus, amely megszületik, él, létezik, majd megszűnik – mondja az ukrán Olekszandr Bilozub, aki 2002 óta több mint félszáz színházi bemutató látványtervezője volt Vidnyánszky Attila rendező alkotótársaként. Munkásságának elismeréseként idén április 18-án Magyarország kijevei nagykövetségén vette át a Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetését.

„Én – Szása Bilozub – mint színházi tervező, egy előadás vizuális világának létrehozásakor mindig félek, hogy az egyszer el fog tűnni...” – így fogalmaz Ilovsky Béla *Ördögszekéren – batáron túl* című albumában megjelent írásában. Érthető a félelme, hiszen a színház tünékeny művészet...

– A színházi díszlet vagy látvány önmagában nem tud létezni. Az előadás nélkül nincs értelme erről a vizuális világról beszélni. A scenográfia – a díszlet, a tér és a jelmez tervezése – a színház nélkül értelmezhetetlen. A színház, az emberi kultúrának ez a grandiózus alkotása, a pillanat művészete. De a scenográfia is figyel az időre, ref-

lektál saját korára, ezért időről időre eltűnik, megsemmisül, majd újra-teremtődik. Meg kell szűnnie, hogy újra megszülethessen. Ennek így kell lennie. Ez így van rendjén.

De ha zavarja a mulandóság, választhatott volna valami maradandóbb művészeti ágat is! A pályaválasztás idején nem gondolt arra, hogy inkább festőművésznak kellene lennie?!

– Eredetileg képzőművész vagyok. A főiskolán festettem, rajzoltam, kiállításaim is voltak Ukrajnában – Kijevben, Lvovban. Aztán a pályám során a festészet összekapcsolódott a látvánnyal, a díszlettervezéssel.

Az ember tragédiája – az olvasópróbán

A jelmezekkel pedig azért kezdtem foglalkozni, mert párhuzamosan divattervezőként is kipróbáltam magam. Az anyagok, a ruhák ismerete alapozta meg a jelmeztervezést. Nálunk az iparművészeti főiskolán valamennyi vizuális művészettel megismerkedhetnek a hallgatók. Tehát nem a semmiből jött az ötlet, hogy a térrel való ábrázolással, a színházi tervezéssel szeretnék foglalkozni.

Erősebb volt a színház vonzása, mint a festészeté?

– Ezt így soha nem mértem össze. De a színház számomra a misztikum, a titokzatos művészet. Élő organizmus, amely megszületik, él, létezik, majd megszűnik. Érdekes módon olyan térben jön létre ez a művészi alkotás, ahová nem hatol be természetes fény. Nappal próbálunk, aztán a sötétségben születik meg az előadás. De előre soha nem tudjuk pontosan, milyen lesz a végeredmény. Olyan ez az egész, mint valami alkímia. Minden egyes előadással újra és újra teremődik egy világ.

De ebben a teremtésben nem önálló alkotó a scenográfus!

– A színház csapatjáték, csak együtt lehet művelni. Scenográfusként nem ragadhatom magamhoz az irányítást. Nekem mindig figyelniem kell a rendező gondolataira, mert a színházban mindig kell lennie valakinek, aki irányít, akit aztán követnünk kell.

Lehet, hogy zavarta, ha más irányítja, azért tanult rendezést is?

– Nem erről van szó. Olyan színházművészeti iskolát végeztem, ahol minden színházi szakmát kipróbálhattam. Kijevben van olyan műv-

szeti kar, ahol többféle színházi munkával kísérletezhet a hallgató. Esetemben összekapcsolódott a képzőművészet, a tervezés, a rendezés és a színészi játék is.

Előfordult, hogy ugyanazt az előadást rendezte, tervezte és játszott is benne! Nem volt ez egyszerre egy kicsit sok?

– Sok volt. Nehéz mindenre figyelni, egyszerre rendezni, tervezni, játszani. De már eltávolodtam a színésztől. Azért engedtem el, mert megértettem, mi az, amit színészként meg tudok csinálni, és mi az, amit nem. Felmértem azt az áldozatot, azt a rengeteg erőfeszítést, amit egy embernek meg kell tennie azért, hogy jó színész maradjon. Arra jutottam, hogy én ezt az áldozatot inkább tervezőként és rendezőként hozom meg. Nagyon fontos, hogy képesek legyünk értékén kezelni a saját munkánkat. Vannak olyan színészek, akiknek nem érdemes erőltetniük ezt a pályát. Mégis küzdenek, viszik a keresztjüket, szenvednek, ha ezt vagy azt nem tudják megcsinálni. Ha elég józanul viszonyulunk az ilyen helyzetekhez, azt is mondhatnánk: érdemes lenne váltaniuk, és nem csak maguk miatt. Nem mindegy, hogy ki mit ad hozzá a színházhoz, mivel táplálja ezt az élő szervezetet. A színház fantomja pontosan látja, hogy gyarapítjuk-e az előadást, vagy a negatív dolgokkal megnehezítjük a létét. És ez a fantom szigorúan megbünteti azokat, akik megrontják, ellehetetlenítik az előadás születését. Így jelzi, hogy ő bizony létezik. Nem véletlen, hogy néha panaszkodnak az emberek, mert belebetegednek egy-egy szerepbe.

Csak a színészeket bünteti a színházi fantom?

– A színházi fantom bárkit megbüntethet, aki részt vesz ebben a csodás alkímiában. Tervezőként nekem is meg kell felelnem az elvárásainak. Különösen akkor nehéz ez, amikor újabb és újabb helyeken kell dolgoznom, mert minden színháznak megvan a maga fantomja. Minden alkalommal fel kell őt ismernem, és ki kell egyeznem vele!

Olekszandr Bilozub

ukrán díszlet- és jelmeztervező, színész, rendező

A Kijevi Iparművészeti Főiskolán díszlettervezőként végzett 1979-ben, majd 1990-ben a Kijevi Művészeti Egyetemen elvégezte a rendezői szakot. Hazáján kívül dolgozott az Egyesült Államokban, Franciaországban, Németországban, Oroszországban, Romániában és Szerbiában.

Magyarországon először 2002-ben Budapesten a Nemzeti Színházban bemutatott, Vidnyánszky Attila által rendezett *Bánk bán*-előadás díszleteit és jelmezeit tervezte. Azóta folyamatosan együttműködik a két művész. A Nemzeti Színház műsorán jelenleg 15 olyan darab szerepel – többek között *Az ember tragédiája*, a *János vitéz*, a *Bánk bán*, a *Tóth Ilonka*, a *Psyché*, a *Vitéz lélek* – amelyek látványvilágának tervezésében részt vett.

A magyar színházi szakma eddig két díjjal jutalmazta művészi tevékenységét: a 2011-es POSZT-on a *Mesés férfiak szárnyakkal* különleges látványvilágáért és a színházi eszközök komplex használatáért kapott elismerést, 2015-ben az *Isten ostora* elnyerte a „Legjobb látvány” díját. 2019. április 18-án Magyarország kijevi nagykövetségén vette át a Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetését.

Vagy a védőszentjük segítségét kérheti! De tényleg ennyire misztikusnak tartja a színházat?

– Azt nem tudom, hogy segítene-e a védőszent, ha valamit rosszul csinálunk, és megbüntet a fantom. Az viszont biztos, van valami misztikus ebben a színházi teremtésben. Nem véletlen, hogy valamikor a középkorban a színészeket bűnös lelkeknek tartották, ezért csak a temetőn kívül lehetett eltemetni őket. A legenda szerint Isten csak körberajzolta a színész sziluettjét és elment, magára hagyta ezt az embert. Azóta minden alkalommal a színésznek kell megformálnia, életre keltenie az Istentől kapott lehetőséget.

A díszlet- és jelmeztervezés mellett Kijevben rendezőként is dolgozik. Magyarországon miért nem rendez?

– Nekem bőven elég feladatot ad Vidnyánszky Attila kimeríthetetlen színházi világa. Ez számomra tele van talánnyal, megfejtendő titokkal. De a nyelvtudás hiánya miatt sem mernék itt rendezni. A rendezői hivatás erősen kötődik a nemzethez, a nyelvhez. Ha nem tudod a gondolataidat másokkal megértetni, ha nem érted a finom asszociációkat, akkor nem születik hiteles előadás.

Tervezőként viszont nagyon szép sikerei vannak Magyarországon is. A kritikusok dicsérik munkásságát: egyedi és egyetemes, autentikus, ugyanakkor absztrakt...

– Azt szokták mondani, nem magyarként gondolkodom, más szemmel, más nézőpontból közelítek a magyar drámairodalomhoz, mint az itt élő tervezők. Nyilván igyekszem megismerni a magyar irodalmat, történelmet, a nemzeti mitológiát, az itteni szokásokat, viseleteket, de hozom magammal a saját hagyományaimat, korábbi ismereteimet is. Valahol a kultúrák határmezsgyéjén egyensúlyozom, és ez teheti érdekessé, izgalmassá az általam tervezett látványt.

Vidnyánszky Attilával több mint félszáz közös munkája volt Magyarországon. Ikeralkotójaként is szokták nevezni. Honnan eredeztethető a kapcsolatuk?

– Beregszászon találkoztunk Attilával, tulajdonképpen teljesen véletlenül. Tizennyolc éve történt, hogy francia színészekkel vendégeskedtem és dolgoztam náluk, akkor ő az ottani színházat vezette, és a munka során ismertük meg egymást. Meglepődtem, amikor Attila fogott engem és bedobott ebbe az igazán széles és mély magyarországi színházi folyóba. Az első közös munkánk 2002-ben itt a Nemzeti Színházban Katona József *Bánk bánja* volt, amelynek operai változatán is közösen dolgoztunk, először a debreceni Csokonai Színházban, majd az Erkel Színházban. 2017-ben újra a Nemzetiben terveztem a Katona-dráma díszletét és jelmezeit. Az első közös munkánk az Operaházban a *Jenőfa* volt, olyan világhírű művészekkel, mint például Marton Éva.

– Nem ijedt meg a feladattól? A *Bánk bán* az egyik legnagyobb magyar nemzeti dráma...

– Nem tagadom: megijedtem. Tisztában voltam a feladat nagyságával, nehézségével, de vállaltam. A művészethez egyébként is szükség van bátorságra, időnként még vakmerőségre is. Ha bizonytalan vagyok, azt a többiek észreveszik, az őket is elbizonytalanítja, én pedig elveszek. De nekem szerencsém volt, Magyarországon is hamar elfogadtak. Az itteni emberekkel, a különböző műhelyekkel hamar szót értettem. Persze

ezen a helyeken elsősorban a szakmai nyelv a fontos, és a szcenikának megvan a maga nemzetközi fogalomrendszere. Amitől talán a legjobban félttem, az a nagyság volt, a nagy formák, a nagy méretek.

Mit szólt a Nemzeti Színház színpadtechnikájához?

– Lenyűgözőek az itteni lehetőségek, ezt azok is mondják, akik más országokból jönnek ide a Nemzeti Színházba vendégrendezőként, tervezőként. Ez mind nagyon jó, de van a technikai lehetőségnek egy másik oldala is: a túlzás, a mértéktelenség. Vannak rendezők és tervezők, akik szeretnek elbújni ezek mögé a technikai csodák mögé. Én nem szeretem a fölösleges trükköket. Különösen zavar, ha valaki a videotechnikát alkalmazza a színpadon. Mi Attilával nem használunk videót, kerülöm a színpadon a digitális technikát.

Attól tart, hogy a technika eltakarná az előadás lényegét?

– Amit itt a színházban a rendezővel, a színészekkel és a többi alkotársunkkal létrehozunk, abban a technika csak a segítségünkre lehet, de nem helyettesítheti a személyességet. A színház nem is kelhet versenyre a videóval, hiszen alulmaradna. Barátkozni kell a digitális technikával, használni kell, de nem szabad engedni, hogy felzabálja a színházat. A videó nagyon erős vizuális hatásra képes, sokkal erőteljesebben befolyásolja a nézőt, mint maga a színház. De az egy másik művészeti ág! Vegyük például amikor előadás közben kivetítik a színészt, és közről, nagy méretben mutatják, olyankor már nem érdekes, mi történik a színpadon, mert mindenki csak azt fogja nézni, ami jobban, nagyobb méretben látszik. Egy ilyen technikai megoldás eltereli a figyelmet az emberi kapcsolatokról. A színházban a lélek intim ajtóit kell kinyitnunk, hogy létrejöjjön a dialógus a szereplők között, a színészek és a nézők között.

Valahol azt nyilatkozta, hogy a legkedvesebb műfaja az opera.

– Szeretem az operát is, de a drámai színházat is. Pedig óriási különbségek vannak a kettő között. A két műfaj szcenográfiája is lényegesen különbözik. Az operában minden nagy, terjedelmes. Hatalmas érzelmek, óriási szenvedélyek. Erre tekintettel kell lennie a tervezőnek is. Nem lehet a részletekben elmerülni. Semmit nem szabad elapróz-

ni. A lényeg, hogy az opera elsősorban zene, csak utána következik a rendezés, majd a szcenográfia. Nekem arra is vigyáznom kell, hogy semmiképpen ne menjek szembe a zenével. Ne akarjak versenyre kelni Mozarttal! Abból nagy baj lenne, ha megpróbálnék fölébe emelkedni a zeneszerzőnek. Azt mindjárt észre is venné az operaház fantomja!

Nézzük kicsit az operettet! Tervezett már díszletet Kijevben Kálmán Imre-operetthez is. Amikor pedig áprilisban Magyarország kijevi nagykövetségén átvette a Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetését, az ünnepségen ott voltak a Kijevi Nemzeti Operettszínház vezetői, művészei...

– Nem az operett miatt, hanem a magyarországi munkáimért, a két ország színházi kapcsolatainak erősítéséért kaptam az elismerést. Az operettszínház munkatársai pedig azért voltak ott, mert ott dolgozom, négy éve ott vagyok főállásban.

Szereti az operettet?!

– Bevallom, régebben nem szerettem, nem is ismertem az operettet. A változásban szerepe lehetett annak is, hogy elkezdtem Magyarországra járni, megismertem ezt a műfajt és Kálmán Imre munkásságát is. Egyébként pedig azt gondolom, nem lehet azt előre megjósolni, hogyan alakul az életünk. Csak az a lényeg, hogy legyen az embernek belső szabadsága, és képes legyen elfogadni az újat. A színház világában különösen fontos ez a nyitottság.

Olekszandr Bilozub grafikái

Vidnyánszky Attila nyáron *Csárdaskirálynőt* rendez a Margitszigeten!

– Hallottam erről az operettéről, de ebben a munkában én nem veszek részt. Nemcsak velem, több nagyon tehetséges magyar díszlet- és jelmeztervezővel is rendszeresen dolgozik Attila. Nekem az is nagyon érdekes, amikor azt látom, hogy más tervezők hogyan dolgoznak. Szerettem a tehetséges embereket. Tisztelni és becsülni kell őket. Csak tanulni lehet tőlük. Meg kell köszönni a segítségüket. Nem szabad versenytársaknak tekinteni a kollégákat, egyébként magunkra haragítjuk a démonokat. Ez az én szabályrendszerem egyik lényeges eleme. Azt hiszem, én már mondhatok ilyeneket, hiszen több mint 35 éve vagyok ezen a pályán.

A következő bemutatója itt a Nemzeti Színházban a *Rocco és fivérei* lesz. Kész vannak már a tervek?

– Folyamatosan alakulnak, formálódnak a tervek. A *Rocco és fivérei* példáján is el tudom mondani, hogy egy sajátos dialógus során miként formálja a rendező és tervező együtt az előadást. Hozom az újabb és újabb javaslatokat, és ezeket megvitatjuk. Amíg itt vagyok Magyarországon, minden reggel nyolckor találkozunk Attilával és beszélgetünk. Talán már az ötvenedik változatnál tartunk, de végül ebben a mozgásban, keresésben rátalálunk a megoldásra. Amíg nem érezzük úgy, hogy rendben vannak a dolgok, addig mennünk kell tovább. Nem szabad leragadni egyetlen gondolatnál és makacsul ragaszkodni a saját elképzelésünkhöz.

A *Rocco és fivérei* esetében ott van a film. Más daraboknál a korábbi rendezések, a klasszikusok példái. Figyeli a nagy elődeket?

– Nyilván ismerem a filmet, és a klasszikus daraboknál is figyelem az előzményeket. Így például *Az ember tragédiája* kapcsán, amikor a szegedi szabadtéri bemutatóra készültünk, nemcsak a Madách-művet igyekeztem minél jobban megismerni, de megpróbáltam eligazodni a korban is, amelyben született, majd áttekintettem a színházi előzményeket. Még képzőművészeti kutatásokat is végeztem, ekkor ismertem meg, és ekkor csodálkoztam rá Zichy Mihály művészetére, lenyűgöző rajzaira. A szegedi bemutatóhoz milliányi díszletváltozatot volt, mindenféle irányba elsodortak az elszabadult démonok, és csak

kóvályogtam a Dóm előtti hatalmas térben. Szétestek, elaprózódtak a képek. Aztán Zichy ábrázolásainak köszönhetően jutottam el a gondolathoz, hogy a díszlet központi eleme legyen Isten, akinek a hatalmas szakállja egyre csak nő, és amelyre, mint valami a pergamenre, a teremtő írja az emberiség történetét. Amíg eljutottunk ide, nagyon sokat beszélgettünk a rendezővel, Vidnyánszky Attilával. A közös munkánk során számomra ezek a beszélgetések a legizgalmasabbak.

Két kiállítása is volt már Magyarországon. Mindkét alkalommal szcenográfusként mutatkozott be. Mikor lesz önálló képzőművészeti kiállítása is nálunk?

– Nem tudom, lesz-e képzőművészeti kiállításom Magyarországon. Még az is lehet, hogy kapok egy meghívást. Majd meglátjuk! De talán annak még nem jött el az ideje.

Nem akarja megmutatni a saját alkotásait?

– Nem titkolom a képeimet. De más kérdés, hogy van-e az embernek bátorsága másoknak is megmutatni az alkotásait, vagy van-e egyáltalán igénye erre a kitárulkozásra. A tervezői munkámnak köszönhetően bennem nincs különösebb igény a megmutatkozásra. A színházban folyamatosan adnia kell az embernek, állandóan jelen kell lennie. Nekem mint szcenográfusnak nemcsak a színpadi látványt kell megterveznem, hanem azt a kapcsolatot kell szolgálnom, amely összeköti a rendezőt, a színészt, a közönséget. A tervezőnek a művészi tevékenység mellett időnként diplomataként is képviselnie kell azt az elképzelést, amit a rendezővel megfogalmazunk. Komoly lelki munka ez.

Marad egyáltalán ideje, ereje az önálló alkotásra? Születnek új képei?

– Hogyne! Most is, majd ha hazamegyek Kijevbe, bezárkózom egy hétre és csak rajzolok, festek. Így tudok igazán pihenni, helyrebillenni, megerősödni. A festés olyan nekem, mint valami terápia.

FILIP GABRIELLA

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

(a tolmácsolásért köszönet Kozma Andrásnak)

Tordy Géza, Töröcsik Mari és Kállai Ferenc a Nemzeti Színház siófoki üdülőjében, 1968. július 11.
| fotó: Keleti Éva, MTI

Latabár Kálmán az 1960-as években a Balatonon. | fotó: Kotnyek Antal

SZÍNÉSZEK FÜRDŐRUHÁBAN

Párizs, Velence, Leányfalu – merre jártak színészeink két szezonzár között?

Mennyi pihenő jár évi száz különböző szerep után? Mióta van nyári szünet a színházakban? Hány gramm aranyért volt kapható szállás a Balatonon? Mit bizonyít a nyaralás és mit a saját nyaraló? Színészek fürdőruhában – szolid kapitalista és szocialista bulvár.

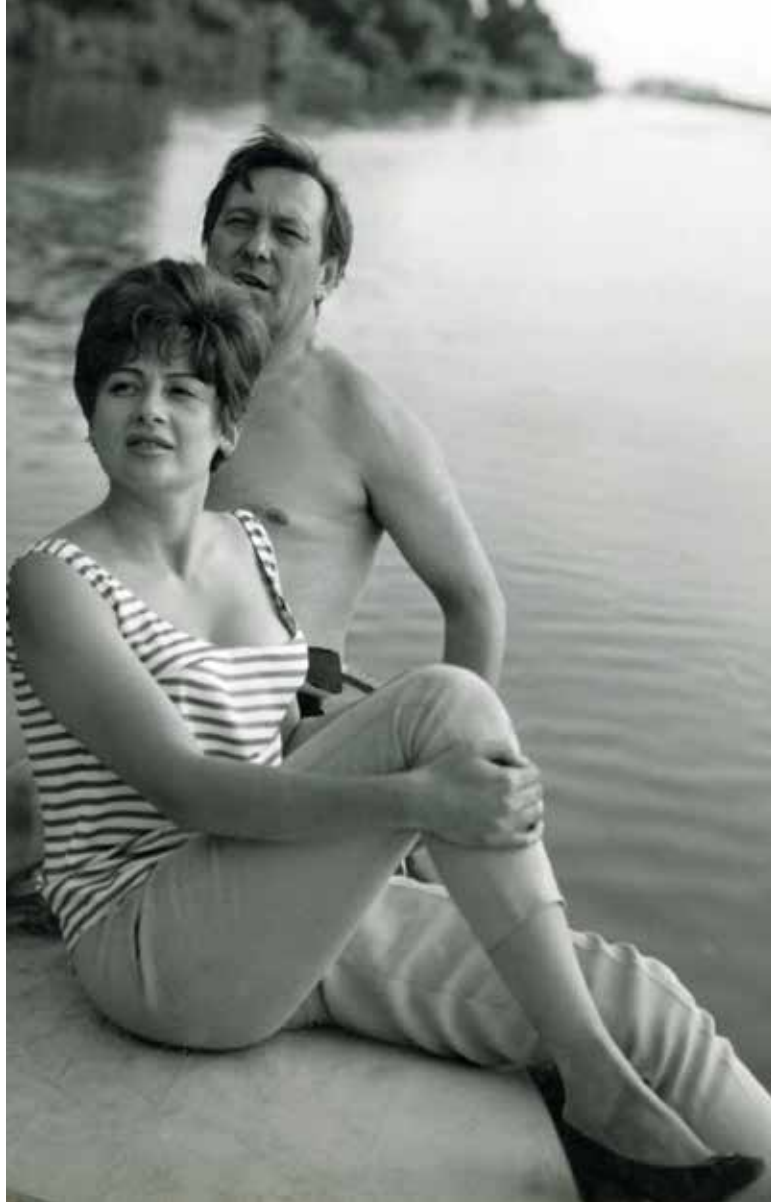
Csak elszórt adataink vannak arról, hogy a 19. században vajon kikapcsolódtak-e a színészek. Sikertől-e megszabadulniuk a fellépésekkel járó izgalmaktól, elrejtőzhettek-e a közönség figyelő szeme elől. Valószínűleg nem nagyon. Csak az állandó színház megteremtése hozott döntő változást.

A Pesti Magyar Színház vezetősége 1838-ban hathetes szabadságot ígért Kántornénak azzal a feltétellel, hogy nyáron veheti igénybe, amikor a forróság miatt az előadások egyébként szünetelnek. A másfél hónapos pihenés egyáltalán nem tűnik hosszúnak, hiszen havonta tíz szerepre – vagyis egy évadban mintegy százra! – kötelezték. A feszített munka nemcsak szellemi kimerültséggel járt – az üzemszerűen működő teátrum (és az elégtelen infrastruktúra) a színpadra lépők fizikai állapotát is legyengítette. Szemléletesen vallanak erről Egressy Gábor feleségéhez intézett sorai: „*A' Horatiusokba vékonyan voltam öltözve Rómainak; a színpadon levő bejárást kinyitották, valamit bordonáltak ki a' díszítők, s én a nagy czugba egy pillanat alatt úgy meg bültem, hogy más nap az egész testem megmerevült.*” (1841. március 16.)

Nem mulatságra

Laborfalvi Róza 1863-ban már arra utalt a Nemzeti Színház vezetőjéhez, Radnótfáy Nagy Sámuelhez intézett levelében, hogy szabadságidejét egészsége „fenntartására” szokta fordítani, sőt az évad utolsó hónapjait – „orvosi meghagyásból” – budai házukban tölti. Köztudomású, hogy férjével gyakran pihent Balatonfüreden, ahol 1871-től saját villájukban nyaraltak.

Talán Blaha Lujza volt a magyar színészek közül az első, aki megtehetette, hogy hosszabb időre külföldre utazzon. „*Az orvos azt tanácsolta, hogy az idén Emsbe menjek egyheti kúrára, és onnét két-három hétre tengerre, az jó fog tenni idegeimnek. Megbeszéltem az igazgatóval, hogy a hat hétre adjon még három betet, mert egészségem helyreállítása végett kérem, nem pedig mulatságra. Ő legnagyobb készséggel adta meg a három betet*” – írta naplójában. A híres gyógyfürdőt 1871-ben a Vasárnapi Újság így mutatta be: „*Ems, a német császárnak nyáron kedvenc tartózkodási helye Nassau hercegségben fekszik, a Salm folyó két partján, magas, égis nyúló sziklák szűk sikátorában,*

Váradai Hédi és Bessenyei Ferenc a Dunán | fotó: Kotnyek Antal

Csartos Gyula és felesége, Bamberger Friderika 1914-ben Velencében, még a világháború kitörése előtt...

három óránya Koblenztől, 188 lábnyi magasságban a tenger színe felett. A cikkből kiderül, hogy gyógyvize leginkább a gyomor- és vesebetegségekre jó, s az „idegrendszerre is nagy hatást gyakorol”. De miért kellett a gyógykúra után a hollandiai Scheveningenbe utazni, az Északi-tengerhez? Erre az énekesnő is csak a nyár legvégén jött rá: „*nagyon jótévéleg hatott rám a csend, és a fő, hogy ismerőst nem találtam, nyilván azért küldött ide az orvosom, hogy teljesen kipihenjem magam.*” Később, amikor Balatonfüreden üdült, megtörtént, hogy az éppen ott játszó színtársulat vezetője rávette, hogy lépjen fel velük. S természetesen nem tudott nemet mondani.

A luxus bizonyít

Ez persze csak az egyik magyarázat arra, hogy miért utaztak messze tájakra a legnépszerűbb művészek. Legalább annyira számított, hogy végre bizonyíthatták – maguknak és közönségüknek –, hogy oly jól védhető a színészi pálya, hogy megengedhetik maguknak a luxust. Nem beszélve arról, hogy a színházi szezon után is az érdeklődés középpontjában maradhattak, hiszen a lapok megírták, ki hova utazott vakációzni. Nagyon érdekes, hogy a Borsszem Jankó már 1895-ben bünyösen tárgyalja ezt a jelenséget: „*Pironkodva valljuk be, hogy laptársaink lepipáltak bennünket. Mind elírták előlünk, hogy az ország valamicsodás*

embere hol tölti a nyarat. Irigykedve gondolunk rá, hogy az olvasó más hasákból tudja meg, hol nyaral majd Pipiske kisasszony, a Szidinaeum [utalás Rákosi Szidi iskolájára – G. T.] első éves színinövendéke, és hol fog üdülni Pampuska kisasszony, a Népszínház jeles kardalosnője.”

A nyaralási hírek ettől fogva évtizedeken át izgalomban tartották a nyájas olvasókat. A színművészek nyaralási szokásai csak az első világháború idején változtak meg. A Színházi Élet 1917. június 24-én, az első oldalon így számolt be erről a fordulatról: „*Ma már nagyon nehezen lehet elutazni, külföldre utazni meg pláne lehetetlenség. A színházi sikerek nagy osztályosai sem utazgatnak most már el nyaralás céljából [...]. Az erősen megváltozott gazdasági viszonyok érezhetővé váltak a színházban is.*” A művészek szabadságuk idején is keresni akartak: filmeztek vagy vidéki vendégszereplésre utaztak. Ezen a nyáron azért a csehországi Karlsbadba – amely nemcsak a Monarchia, hanem a világ egyik leg híresebb gyógyfürdője – többen eljutottak: Fedák Sári, Gombaszögi Ella, Haraszthy Mici, Somogyi Nusi, Bánky Juci, Solti Hermin, Csata Janka, Rónay Lici és Márton Miksa dr. – derül ki a Színházi Élet 1917. augusztus 5-én megjelent számából, ahogyan az is, hogy a lap legendás alapítója és főszerkesztője, maga Incze Sándor is ott pihent.

A fürdőélet szemléletes leírását Fedák Sárinak köszönhetjük, aki Molnár Ferencnek küldött levelében így számolt be napirendjéről:

A szocialista nyári bulvár

A szocialista nyári bulvár ...hol vannak a színészek a forró júniusi napokban? Hiába keressük őket a színházban, a színészklubban vagy a lakásukon. Egy kis nyomozás után azonban mindenkit meg lehet találni, ha nem is a szokott helyén. Több Nemzeti Színházi tag más színészekkel együtt a városligeti Nyári Körszínház színpadán Szophoklész két örökbeű tragédiáját játssza. A Vidám Színpad és a Fővárosi Operettszínház művészei a szigetén, az állatkertben, vagy a Kulich Gyula-színpadon nevetetik a közönséget. A szegediek többek között Sztálinvárosban, Veszprémben és Szombathelyen lépnek fel. A kaposváriak Siófokon rendezték be a főhadiszállásukat. Még tartanak a vendégfellépések, de előbb-utóbb minden út a Balatonhoz vezet. A hűs habok, a kellemes séták, meg egy kis badacsonyi, vagy füredi rizling hozzájárul ahhoz, hogy Thália papjai és papnői kipihenjék a szezon fáradalmát." Film, Színház, Muzsika, 1958

„Reggel $\frac{1}{4}$ 7-kor jön a masszírozó hölgyem, jól összepacskol, akkor sósbor-szesz-szel végigmos, akkor ki az ágyból, fél nyolckor már a kútnál vagyok [...], iszunk kétszer, sétálunk egy jót, $\frac{1}{2}$ 10 kor reggelizünk, utána egy órát sétálunk, aztán már fürdő – nagyszerű! – de ezt csak én veszem, a nők gyengek hozzá, azután nem sétálni kell, de rohanni egy fél órát, azután ebédelünk, utána pihenünk egy kicsit, aztán megyünk $\frac{1}{2}$ 8-ig sétálni, akkor vacsora, ágyba pont $\frac{1}{2}$ 10-kor, és alszunk, mint a bunda. Nem remek élet ez, mondja? A világon senkit sem látunk, senkivel nem beszélünk, élünk magunknak.”

Svájcnál is izgalmasabb

A háborús, szűk esztendők szerencsére hamar véget értek, s mintha mi sem történt volna, 1922-ben már arról számolt be a 8 Órai Újság, hogy ismét nyaralnak a magyar művészek. A Nemzeti Színház tagjai közül ezen a nyáron Márkus Emília Svájcba és Párizsba, Váradi Aranka

az Északi-tengerre, Paulay Erzsí a Lidóra utazott. Divatos helynek számított Balatonfüred: oda készült Ambrus Zoltán, Bajor Gizi, Aczél Ilona és Csathó Kálmán; míg Ödry Árpád Balatonföldvárt, Lánczy Margit Balatonszemest választotta. Többen Budapest közelében nyaraltak: Ligeti Juliska Gödöllőn, Rózsahegyi Kálmán, Mihályffy Károly és Tóth Imre Leányfalun. A tudósítás megemlítette a korszak legnagyobb tragikáját, Jászai Marit is, „*aki hosszú éveken át mindig az erdélyi Szovátán töltötte a nyarat, s igen sok emlék fűzi ehhez a kies helyhez, most is Szovátára megy*”.

Ez a felsorolás jól szemlélteti, hogy kik azok a vezető művészek a társulatban, akik nagyobb európai utazást engedhetnek meg maguknak. De azt is megtudjuk, hogy többen saját villájukban pihenték ki az évad fáradalmait. Leányfalun egész kolónia alakult ki. A már említett művészekon kívül Mátray Erzi és férje, Fenyő Aladár, Helvey Laura, Lánczy Margit, Feiks Jenő festőművész, Hettyey Aranka, Alszechy

Bajor Gizi balatonföldvári nyaralójának kertjében kutyáival | fotó: Wellesz Ella

Kálmán és Móricz Zsigmond volt a tagja ennek az illusztris társaságnak. „Nagyszerű élet van Leányfalun, a művészek egész nap fürdőruhában vannak – és nem olvasnak újságot. Rózsabegy Kálmán ugyanis naponta bejár Pestre az iskolájába, s estére, telve hírekkel érkezik Leányfalura. Ő a leányfalusi »élő újság« – számolt be 1920 szeptemberében a Színházi Élet.

Az 1930-as évektől kezdve a színházművészek körében is egyre közkedveltebbé vált az aktív kikapcsolódás. Hegyet másztak, felkeresték az európai nagyvárosok múzeumait, egzotikus tájakra utaztak. Bajor Gizi 1935-ben bebarangolta Innsbruck környékét, majd Rómába utazott. Salamon Béla földközi-tengeri hajóúton vett részt. Páger Antal, Komár Júlia, Mály Gerő és Vitéz Miklós 1937-ben Ausztrián át Abbáziába autóztak.

A második világháború éveiben ismét átalakultak az üdülési szokások, egyre többen keresték fel Erdélyt, sokan nyáron is a Magas-Tátrába utaztak. Ignác Rózsa 1943-ban a Gyilkos-tóról üzent Egyed Zoltánnak, a Film, Színház, Irodalom című lap főszerkesztőjének: „bidd el, izgalmasabb, mint egy nemzetközi, svájci üdülőhely. Én legalább mindig szikrázó kedvvel, életkedvvel s tervekkel megyek haza innen. Nem lehet itt szórakozni, többet lehet annál. Ez a környezet össze hozza az embereket, s megindítja a – szívedet.”

Arany áron – tíz forintért

A második világháború pusztításai után, 1946-ban a *Ki hol nyaral?* kérdésre meglepő feleletet kapott a Világosság újságírója egy színésznőtől: „egész évi keresetemből nem voltam képes félretenni egy kis nyaralni valót. A Balaton mellett 1–4 gramm tört aranyat kérnek a napi penzióért, de még csak elkezdni se merem a számolást...”

Egy évvel később, 1947. június 6-án megírták a lapok, hogy Rajk László belügyminiszter a Nemzeti Színháznak adományozta a MAC motorsport-, repülő, és jachtszakosztályának siófoki üdülőjét. A romos épületet a színház kommunista pártszervezete hozta rendbe. S aztán két hónap múlva már arról számolt be a Szabadság című napilap, hogy Szilágyi Aladár, az első magyar színigazgatóként tisztelt Kelemen László leszármazottja, a legöregebb magyar színész, első alkalommal üdül a Balatonnál. De nemcsak ő nem járt még itt, Sándor Jenő főügyelő és a műszaki munkások is ekkor látták életükben először a magyar tengert. Napi tíz forintért lakást és remek kosztort kaptak. Összehasonlításképpen: a panziók ugyanezért az ellátásért hatvan–nyolcvan forintot kértek.

Mezei Mária a Palatinus strandon kapta lencsevégre a Színházi Magazin fotóriportere

A Nemzeti üdülője az évtizedek alatt fogalommmá vált. A Film, Színház, Muzsika című hetilap riportjai gyakran tudósították az olvasókat arról, hogy a kedvencek itt pihenik ki az évad fáradalmait, s itt készülnek fel az új szerepekre. A művészek pedig számtalan történetet meséltek a siófoki nyarokról. Raksányi Gellért, aki az ugratásokban élen járt, felidézte, hogyan zárult Balázs Samu és partnereinek monstre balatoni kártyacsatája: „Minden ultizó tudja, mit jelent, hogy piros ász oszt, nem oszt. Ezt akkor szoktuk mondani, amikor az utolsó partik következnek. Ők is bementék, mert vége volt a balatoni nyárnak. Samu bátyám a tónak háttal ült. Most hátrafordult, megnézte a Balatont, és a következőket mondta: Uraim, önök nem is közölték, hogy itt egy hatalmas víz van...”

Érdekes változás, hogy az 1970-es évektől kezdve egyre ritkábban szerepelt a lapokban, hogy a színházi emberek hol töltik szabadságukat. Bizonyára összefüggött ez azzal, hogy egyre több színész, rendező vásárolt nyaralót, és sokan utaztak külföldre. Az egyenlőnek hirdetett társadalomban, ahol a dolgozók többsége – legfeljebb – szakszervezeti üdülőkhöz pihenhetett, jobbnak tűnt minderről hallgatni. Bár művészek kisebb társaságai bel- és külföldi túrákra indultak, és előfordult, hogy közös baráti házaspárok együtt üdültek, a korábban szokásos kollektív, bohém nyaralások azonban örökre kimentek a divatból.

GAJDÓ TAMÁS

| fotók: MTI, OSZMI

Tamási Áron

Vitéz lélek

Balla Péter – TRILL ZSOLT ■ Lázár – HORVÁTH LAJOS OTTÓ
 ■ Ambrus – MÉCS KÁROLY m. v. / RUBOLD ÖDÖN ■ Boróka – BARTA ÁGNES (korábban: MARTINOVICS DORINA) ■ Nikita – SZÉLYES FERENC (korábban: REVICZKY GÁBOR) ■ Sári – NAGY ANNA m. v. ■ Kristóf – TÓTH LÁSZLÓ ■ Rozáli – KATONA KINGA (korábban: TENKI RÉKA, TROKÁN NÓRA, MIKECZ ESTILLA) ■ Panna – TÓTH AUGUSZTA ■ Csorba – VARGA JÓZSEF ■
 Büllents – ÚJVÁRI ZOLTÁN m. v. / BORDÁS RONALD ■ Gyerekek: Demény Ákos, Hatházi Máté, Herédi Mátyás (korábban: Bátyi Domonkos József, Demény Máté, Szabó Péter, Török Elek)

hangfelvételtől közreműködő zenészek: Pál István, Kiss Gy. László, Réman Zoltán, Bognár András, Horváth Balázs, Csergő Domokos, Könczei Árpád

Zeneszerző: Könczei Árpád // Dísplet: Oleksandr Bilozub // Jelmez: Balla Ildikó // Dramaturg: Szász Zsolt

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

PREMIER: 2013. szeptember 27. • Nagyszínpad

fotó: Eöri Szabó Zsolt

Szerte a Kárpát-medencében

MAGYARORSZÁG: Debrecen, Nagykanizsa, Vasvár, Sopron, Szentendre, Szolnok, Csanádpalota, Gyula, Győr, Salgótarján, Nyíregyháza, Kiskvárd ■ **ROMÁNIA:** Szatmárnémeti, Székelykeresztúr, Nagyvárád, Arad, Marosvásárhely, Farkaslaka, Székelyudvarhely, Csíkszereda, Mikháza ■ **UKRAJNA:** Ungvár, Munkács, Beregszász ■ **SZLOVÁKIA:** Révkomárom, Kírályhelve ■ **SZERBIA:** Zenta ■ **SZLOVÉNIA:** Lendva

VITÉZ LÉLEK 75

A Nemzeti Színház 2013-ban új koncepció jegyében kezdte meg a működését. Ennek az új korszaknak valószínűleg és szimbolikusan is Tamási Áron drámája, a *Vitéz lélek* volt a nyitóelőadása. A 2013-as bemutató óta eltelt hat évad során a *Vitéz lélek* összesen 75 alkalommal került színre, ebből 12 estén vidéki városokban, és Ausztriát kivéve valamennyi szomszédos ország magyarlakta vidékén, összesen 16 helyszínen vendégszerepelt.

A 2018/19-es évadban a *Vitéz lélek* három előadását a #anemzetimindenkie program keretében, mások mellett a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, a Dél-Pesti Centrumkórház, a Somogyi László Szociális Gondozói Szolgálat, a Bethesda Gyermekkórház és az Üdvhadsereg Új Kezdet Háza szervezésében ingyen láthatták olyanok, akiket életkörülményeik akadályoznak abban, hogy színházlátogatók legyenek. A 75. is ezek közé tartozott: május 10-én a társulat tagjai a nézőkkel együtt tortával ünnepelték a jubileumi előadást.

A POSZT-TÓL TEL-AVIVIG

A Pécsi Országos Színházi Találkozó után Izraelben, Szlovákiában és Olaszországban vendégszerepelnek a Nemzeti Színház előadásai és művészei rangos és különleges fesztiválokon.

Az évad legjobb előadásai láthatók a Pécsi Országos Színházi Találkozó, a POSZT versenyprogramjában – legalábbis a legjobbak Gulyás Gábor filozófus, esztéta és Zalán Tibor költő, drámaíró szerint. Ők voltak a 2019-es POSZT válogatói, és a Nemzeti Színház elmúlt évadbeli produkciói közül kettőt – a *Woyzecket* és a *Caligula helytartóját* – is beválogattak a legjobbak közé.

A *Woyzeck* első külföldi útja tavaly a kolozsvári Interferenciák Fesztiválra vezetett. Az idén a POSZT után a tel-avivi Jaffa Festre utazik a csapat. Izrael legnagyobb nemzetközi színházi fesztiválján a Nemzeti Színház előadása mellett a Győri Balett képviseli Magyarországot, illetve Eötvös Péter operája, az *Aranyasszony* (izraeli közreműködőkkel). A fesztivál orosz akcentusát Arany Maszk-díjas produkciók képviselik a moszkvai Művész Színházból, a Nemzetek Színházából és a Musical Színházból.

Arad, Belgrád, Szatmárnémeti után a *Körhinta* újra útra kel. Ezúttal a szlovákiai Zselíz nagy hagyományú, több mint fél évszázados népművészeti fesztiválján vendégszerepel a Nemzeti Színház és a Magyar Nemzeti Táncegyüttes közös produkciója.

Hat éve szerepel a Nemzeti Színház repertoárján a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház *Három nővér* című előadása, amelyben nemzeti színészek – Szűcs Nelli, Trill Zsolt, Kristán Attila, Rácz József, Tóth László és Varga József alakítják a főbb szerepeket. Vidnyánszky Attila legendás rendezése az idén nyáron a Római Magyar Akadémián, illetve olyan fesztiválokon szerepel, amely két színházi mester, a lengyel Jerzy Grotowski, illetve az olasz Eugenio Barba színházesztétikája köré szerveződik. Két évvel ezelőtt a *Psyché*-vel vendégszerepelt Rómában, Fara in Sabinában és Bergamóban a Nemzeti Színház.

KÜLFÖLDI TURNÉK

Woyzeck

mikor? hol?

június 14. és 15. – 20 óra 30

Jaffa International Theatre Festival

Tel-Aviv-Jaffa, Izrael

Körhinta

mikor? hol?

június 14. – 21 óra

53. Országos Népművészeti Fesztivál

Zselíz, Szlovákia

Három nővér

mikor? hol?

június 24. – 20 óra 30 • Római Magyar Akadémia

június 26. – 21 óra • F.L.I.P.T. Fesztivál, Fara in Sabina, Teatro Potlatch

június 29. – 21 óra • Arcate d'ARTE Fesztivál, Teatro Tascabile di Bergamo

POSZT

júni. 10.

Woyzeck

mikor? hol?

június 10. – 18 óra • Pécsi Nemzeti Színház, Kamaraszínház
Pécsi Országos Színházi Találkozó, versenyprogram

Miért nincs mindig választásunk?

Szász János rendezésének egyik nagy érdeme, hogy nem erőlteti bele a jelenlegi közbeszéd valamely tematikus bugyrába az előadást, nem akar közvetlen módon üzeni vagy állást foglalni, hanem nagyobb perspektívában bont ki egy itt és most sokak számára fontos kérdést, ami az én értelmezésemben így hangzik: Milyen lehetőségeink vannak a fősodorral, ha úgy tetszik, az árral szemben, úgy, hogy mindenáron ragaszkodunk morális elveinkhez? Meddig tart a lojalitás, meddig számít a józan ész, s meddig az egzisztenciális érdek? A darabbeli bölcs rabbi számára (Horváth Lajos Ottó ihletett alakításában) ez nem kérdés: neki a hite biztos válaszokat ad.

A Trill Zsolt által megformált Petronius mindenekelőtt azzal nő a közösség fölé, hogy van bátorsága és ereje őszintén kérdezni. Ez, mint tudjuk, nem mindig egyszerű, s a darab főszereplőjeként Szíria helytartója egyre kevésbé éri be a könnyebb úttal... Trill jellemfejlődése a színpadon tanítani való, nagy teljesítmény, melyben olyan jelentős színészi alakítások vannak a segítségére, mint a palesztin királyt megrendítő tisztasággal megformáló Bodrogi Gyulác vagy a Decius szerepét pragmatizmusból felépítő Rácz József.

A szöveg hihetetlen erővel üt, nincsenek üresjáratok (dramaturg: Kulcsár Edit), a díszlet, melynek fókuszába a pukkanós föliába csomagolt hatalmas szobor került, egyszerre szimbolikus és praktikus.

(részlet a POSZT-válogató Gulyás Gábor írásából)

Egy a világ

Magával ragadóan sodró előadást élvezhetünk, ahol meglevenedik a kétezertíz évek popkultúrája – a Gyűrűk ura közismert mondatától kezdve a Harry Potter-sztorikon át a tv-reklámok és a legújabb vlogok megannyi elhíresült mondásáig –, miközben a Büchner-történet is halad a maga vészjóslóan szűk medrében. Nem lehet nem érteni, hogy mi történik – mégis árnyalt, reflektált marad a narratíva.

A címszerepet alakító Nagy Márk maga a megtestesült autonómia, mégis hiteles borbélyként is. Marie szerepében Barta Ágnes elementáris erővel képes megmutatni, miképpen szippantja be a popkultúra az embert. A Doktort játszó Szabó Sebestyén Lászlónak olyan erős karizmája van, amely akkor is figyelmet érdemel, ha éppen nem csinál semmit. Andres szerepében Herczegh Péter, csak úgy, mint a Kapitányt alakító Kovács Tamás mintha egy Tarantino-filmből csöppentek volna a budapesti színpadra.

Az elképesztő kultúrkarnevál egy panellakást idéző, beszűkült térben tombol: kultúrkritikát látunk, de a szokásos ideológiai ballasztok nélkül. A legkevésbé sem gondolom túlzónak, amikor leírom: a magyar színházművészet igazán jól járna, ha ez a tehetséges fiatal csapat kaphatna egy önálló színházat, ahol azt csinálhatnának, amit akarnak.

(részlet a POSZT-válogató Gulyás Gábor írásából)

POSZT

júni. 11.

Caligula helytartója

mikor? hol?

június 11. – 20 óra 30
Pécsi Nemzeti Színház, Kamaraszínház
Pécsi Országos Színházi Találkozó, versenyprogram

POSZT

Woyzeck

» június 10. – 18 óra

POSZT – Pécsi Országos Színházi Találkozó, versenyprogram

Caligula helytartója

» június 11. – 20 óra 30

POSZT – Pécsi Országos Színházi Találkozó, versenyprogram

Pécsi Nemzeti Színház, Kamaraszínház

BÉKÉSCSABA, SZARVAS

Házasság Palermóban

június 21. – 20 óra 30

Békéscsaba, Városházi Esték

június 23. – 20 óra 30 (esőnap június 24.)

Szarvasi Vízi Színház

NEMZETI

A magazin megtalálható

országszerte a Líra könyvárúházaiban és boltjaiban.

HATÁRON TÚLIAK FESZTIVÁLJA

Sára asszony

június 22. – 18 óra

Magyar Színházak XXXI. Kisvárdai Fesztiválja

Kisvárdai Művészetek Háza

VÁRSZÍNHÁZ

Psyché

június 27. – 21 óra (esőnap: június 29.)

Gyulai Várszínház

Olvasson színházat!

www.nemzetiszhaz.hu/magazin

TÓSZÍNPAD

János vitéz-misszió

június 28. – 21 óra (esőnap: június 29.)

Gyulai Várszínház, Tószínpad

SZARVAS JÓZSEF ESTJE

Pustol a hó

Július 12. – 17 óra

Fatemplom Fesztivál, Magyarföld

Július 27. – 21 óra

Kultkikötő, Balatonboglár

A PASSIÓ ESZTERGOMBAN

Csíksomlyói passió

augusztus 19. – 19 óra

Esztergom, Szent István tér

A Nemzeti Színház nyári programjairól
bővebben itt tájékozódhat:
www.nemzetiszhaz.hu

Csíksomlyói passió

INGYENES előadás

2019. augusztus 19., 19 óra
Esztergom, Szent István tér

NEMZETI SZÍNHÁZ
1837
KÖZÖS · NÉZŐPONT

MAGYAR NEMZETI
TÁNCGYŰTTES

Csíksomlyói passió

18. századi ferences iskoladrámák és Szőcs Géza Passió című műve alapján // a Vándor énekeit és meséit összeállította és feldolgozta: Berecz András

Vándor – BEREZC ANDRÁS m. v. I Mária – TÓTH AUGUSZTA I Mária Magdolna – BARTA ÁGNES I Krisztus – BERETTYÁN NÁNDOR I Péter apostol – RÁTÓTI ZOLTÁN I Júdás apostol – RÁCZ JÓZSEF I Pilátus – OLT TAMÁS m. v. I Pilátus felesége – VAS JUDIT GIGI m. v. I Annás főpap – SCHNELL ÁDÁM I Zsibáros – FARKAS DÉNES I Jeruzsálemi – TÓTH LÁSZLÓ I Barabás – BORDÁS ROLAND I Tanítvány – BERETTYÁN SÁNDOR I Lázár – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ I Pilátus fia – BUZÁDI BUDA / HORVÁTH MARCELL I Gyermek Jézus – NIEDERMÜLLER ÁDÁM / SIMON MÁTYÁS

Közreműködik a Magyar Nemzeti Táncgyűttes és zenekara

Díszlet: Székely László // Jelmez: Bianca Imelda Jeremias // Dramaturg: Szász Zsolt // Táncdramaturg, koreográfus: Zs. Vincze Zsuzsa

Társrendező-koreográfus: ZSURÁFSZKY ZOLTÁN (a Magyar Nemzeti Táncgyűttes művészeti vezetője)

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

2019. augusztus 19. – 19 óra • Esztergom, Szent István tér

A Nemzeti Színház és a Magyar Nemzeti Táncgyűttes előadása

CSÍKSOMLYÓ ESZTERGOMBAN

Újra szabadtérre költözik a Nemzeti Színházból a Csíksomlyói passió. Tavaly 25 ezer néző láthatta a Passiót a csíksomlyói nyeregben, amely a magyarság számára kultikus hely. Az idén augusztus 19-én Esztergomban, a Dóm előtti Szent István téren lesz látható a Jézus szenvedését és kereszthalálát megidéző produkció. Az esemény ezúttal is ingyenesen tekinthető meg.

– Az a célom, hogy a néző megélhesse a krisztusi hitet – fogalmaz a Vidnyánszky Attila, a Csíksomlyói passió rendezője, hangsúlyozva, hogy a Nemzeti Színházban és augusztus 19-én Esztergomban látható előadás mintájául szolgáló misztériumjátékoknak és a ferences iskoladrámáknak is az eredeti célja a hitelmény megújítása volt. – Ez személyes történet mindenki számára. Emellett pedig természetesen egy ilyen előadás az együvé tartozást is hirdeti, vagyis közösségi aktus is. A közönség vagy eleve közösségként van jelen, vagy jó esetben azzá válik az előadás alatt. Ahogyan a Berecz András által alakított Vándor is mondja: „Kicsi madaraknak bátoroságos oltalma vagyom, ha a ragadozó ürümadarak elől tövisbe bújnak, mi is azért Krisztus koronájába fészket rakunk, ott élünk, hogy minden veszedelmektől és kísértetektől megmaradjunk!”

A NEMZETI SZÍNHÁZ KISKÖNYVTÁRA

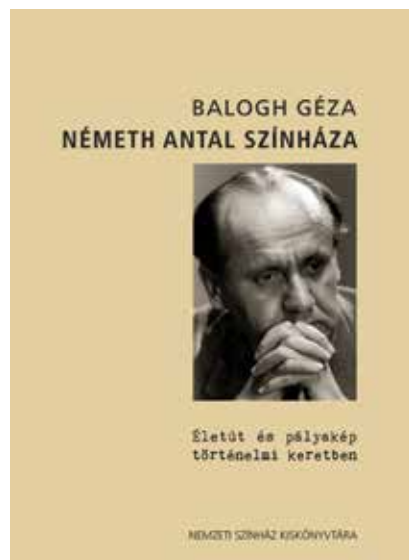
Színházelméleti és történeti ismeretek, jelentős alkotók életpályájának tudományos igényű, ám közérdeklődésre is számot tartó bemutatása a célja a Nemzeti Színház kiadói programjának. A sorozat szerkesztői Pálfi Ágnes és Szász Zsolt.

EUGENIO BARBA: HAMU ÉS GYÉMÁNT ORSZÁGA

Tanulmányaim Lengyelországban. 26 levél Jerzy Grotowskitól Eugenio Barbának

Eugenio Barba (1936), a holstebrói Odin Teatret megalapítója e kötetben pályakezdésének sorsdöntő időszakát, a 60-as évek elején Jerzy Grotowski (1933–1999) opolci műhelyében, a „13 széksor Színházában” szerzett élményeit, tapasztalatait idézi föl, osztja meg az olvasóval. Grotowski huszonhat Barbának szóló levele a 20. század két iskolateremtő színházi alkotójának szakmai útkeresését, mester–tanítvány viszonyát és barátságát dokumentálja.

Nemzeti Színház Kiskönyvtára 1. kötet, 2015 | 2500 Ft

BALOGH GÉZA: NÉMETH ANTAL SZÍNHÁZA

Életút és pályakép történelmi keretben

A kismonográfia Németh Antal (1903–1968) munkásságát mutatja be, aki a hazai rendezői színház úttörőjeként 1935-től 1944-ig a Nemzeti Színház igazgató-főrendezője volt. Balogh Géza, az egykori tanítvány szerzőként azt hangsúlyozza, hogy Németh a hitleri és sztálini diktatúra idején meghurcoltatása ellenére megőrizte alkotói függetlenségét, elméleti és gyakorlati szakemberként is maradandót alkotott. A könyv DVD-melléklete 1941-es Csongor és Tünde-rendezésének próbáit idézi föl.

Nemzeti Színház Kiskönyvtára 2. kötet, 2015 | 2000 Ft

MILÁNÓI LECKÉK

Tadeusz Kantor (1915–1990), a 20. század nagy színházi nyelvújítója 1986 nyarán olasz színinövendékeknek tartott mesterkurzust az avantgárdról, saját esztétikai krédóját is megosztva hallgató-ságával. A kötet címadó fejezete e kurzus Kantor által illusztrált szöveganyagát tartalmazza. Ezt egészítik ki a Balogh Géza, Katona Imre, Király Nina és Szász Emese tanulmányai a magyarországi Kantor-recepcióról, valamint a Nemzeti Színházban rendezett kiállítás lengyel kurátorának, Justyna Michaliknak az írása. A jubileumi eseményeket a képgaléria dokumentálja.

Nemzeti Színház Kiskönyvtára 3. kötet, 2018 | 1969 Ft

A Nemzeti Színház által kiadott könyven megvásárolhatók a Nemzeti Színházban és az Andrassy úti jegypénztárban.

Információ a kötetekről: noemi.nagy@nemzetisinhaz.hu

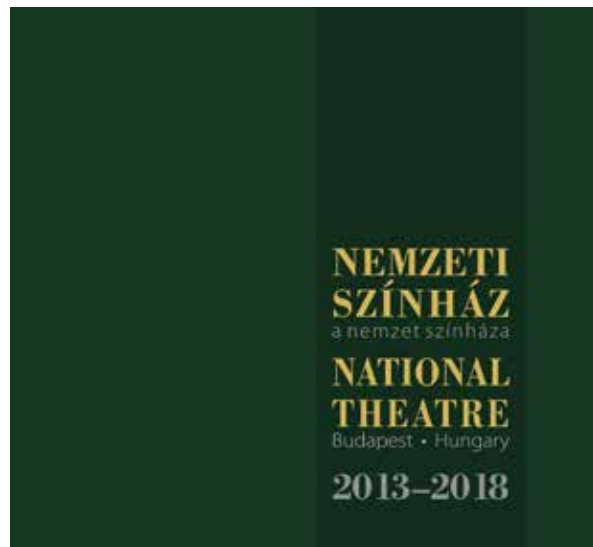
ÖT ÉVAD ÍRÁSBAN ÉS KÉPBEN

NEMZETI SZÍNHÁZ, A NEMZET SZÍNHÁZA – 2013–2018

Mitől nemzeti a Nemzeti? Miért a nemzet színháza? Mitől több a Nemzeti, mint egy színház a többi között? A gazdagon illusztrált kötet a 2013-ban, Vidnyánszky Attila igazgatásával kezdődött új korszak törekvéseit mutatja be ezeknek a kérdéseknek a fényében. A kötetből megismerhető az a működési struktúra, amely a Nemzeti Színház az elmúlt öt évadja alatt épült és teljesedett ki. A kötet egyfajta leletár és elszámolás – annak a közösség ad számot a Nemzeti Színház, amely fenntartója és a közönsége. A könyv dokumentáció is: évadról évadra követhetők a premerek, látható a repertoár sokszínű alakulása, áttekinthetők a befogadott színházi előadások, a turnék, a fesztiválszereplések, megismerhető a teátrum kiadói és oktatási tevékenysége is. Külön fejezet foglalkozik a Nemzeti Színház működésének egyik legfontosabb pillérével, a MITEM-mel, vagyis a Madách Nemzetközi Színházi Találkozóval. Eöri Szabó Zsolt közel 400 fotográfiáján keresztül tárul fel az olvasók előtt a Nemzeti Színház 2013 és 2018 közötti öt évadjának színpadi világa.

Szerkesztők: Görömbölyi László, Kornya István

A megjelenés éve: 2018 | 3900 Ft

CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ

A Csíksomlyói passió című könyv a Nemzeti Színház és a Magyar Nemzeti Táncegyüttes közös produkciójának 2018. augusztus 18-i hazatéréséről szól. A kötetben az erdélyi ünnepi előadásból vett szemelvények, a Berecz András által összeállított archaikus mesék és énekek mellett olvashatunk tanulmányt a ferences iskoladrámákról, és természetesen megszólalnak az előadás főbb alkotói. Vidnyánszky Attila rendező és Zsuráfszky Zoltán társrendező, koreográfus vall arról, miért jelent mérföldkövet a pályájukon ez a grandiózus előadás.

A Csíksomlyói passió több mint egy színházi előadás szabadtéri feldolgozása. Ez hallható ki azoknak a színészeknek a tanúságtétellel felérő interjúiból, akik megosztják gondolataikat a készülétekről. De ez érezhető ki azon székelyföldi táncosok élményszerű beszámolóiból is, akik csatlakoztak az augusztusi előadáshoz. Aki kézbe veszi a könyvet, nemcsak a helyszínen készült interjúkban merülhet el, hanem gyönyörű fényképeken megcsodálhatja azt is, hogyan állt össze ez a nagyszabású produkció. A Prima Primissima díjas Benkő Imre és a Nemzeti Színház fotósa, Eöri Szabó Zsolt exkluzív képei segítenek felidézni mindazt, amit 25 ezer ember a helyszínen és több százezer néző a Duna televízió képernyője előtt átélt.

A könyvben megszólaló művészek: Barta Ágnes, Berecz András, Berettyán Nándor, Berettyán Sándor, Farkas Dénes, Molnár Levente, Rácz József, Rátóti Zoltán, Schnell Ádám, Szőcs Géza, Tóth Augusztina, Vidnyánszky Attila, Zsuráfszky Zoltán

A kötet kapható a budapesti Fókusz Könyvtárházban, az Írók Boltjában. 15 százalékos kedvezménnyel megrendelhető az MMA Kiadó webshopjában: www.mமாகiado.hu.

Szerkesztő: Lukácsy György

Történelmet írunk.

A Múlt-kor történelmi magazin aktuális számát keresse az újságárusoknál vagy fizessen elő kedvezményesen:

mult-kor.hu/elofizetes ◀◀

Már digitálisan is elérhető.

HŐSÖK TERE

Száz éve született

Bessenyei Ferenc és Gábor Miklós

Bessenyei Ferenc és Gábor Miklós személyében két olyan nagy formátumú művész születésének 100. évfordulóját ünnepeljük idén, akik a magyar színpad legújabb kori történetének megkerülhetetlen alakjai. A PIM – Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet kiállítóhelyén, a Bajor Gizi Színházmúzeumban nagyszabású kiállítás keretében idézi meg a két művész egyedülálló és sokszínű színházi és filmes életművét.

Bessenyei Ferenc és Gábor Miklós a *Késérő igazság* című 1956-os filmben
| fotó: Schandl Teréz

Példaértékű színészi elkötelezettséggel és alázattal készültek szerepeikre; szuggesztív színpadi jelenlétükkel pedig folyamatosan kivívták a szakma és a közönség tiszteletét és elismerését. Különleges vállalkozás e két jelentős színészsorsot közös kiállításban megjeleníteni, hiszen Bessenyei Ferenc és Gábor Miklós alkatuknál, habitusuknál fogva egymástól eltérő színészeszményt testesítettek meg. A magyar színházi emlékezet Bessenyei erőteljes, szenvedélyes természetéhez elsősorban a hősi karaktereket köti: Othello, Bánk bán és Kossuth Lajos alakját, míg Gábor Miklós önmagával is sokat vívódó, intellektuális alkatához Hamlet, Lucifer és Robespierre figuráját kapcsolja.

Ezt a sztereotíp képet a kiállításon egy olyan „montázs” váltja fel, mely azt a hihetetlen gazdagságot és sokoldalúságot mutatja be, ami Bessenyei Ferenc és Gábor Miklós művészi pályafutását jellemezte. Ennek megfelelően a színészi kiteljesedés évei tematikus rendben, szerepkörök szerint követik egymást, s kiderül, hogy a magas szintű mesterségbeli tudás birtokában mindketten szinte valamennyi színházi műfajban otthonosan mozogtak. Az egyéni pályák bemutatása mellett a tárlat megidézi a két színész találkozásait, a Nemzeti Színházban és a Madách Színházban színre került közös előadásait. A tárlat, melyet a művészek írásai és naplórészletek tesznek teljessé, a sokszor viharos 20. századi magyar színháztörténet egyes korszakainak is emléket állít.

Kiállítás megnyitó: június 15. – 16 óra | Bajor Gizi Színházmúzeum

PIM – ORSZÁGOS SZÍNHÁZTÖRTÉNETI MÚZEUM ÉS INTÉZET PROGRAMJA

KULISSZÁK MÖGÖTT

Bajor Gizi – előadás vetítéssel

június 11. – 14 óra | Belépő: 500 Ft | Bajor Gizi Színházmúzeum

KÖNYVBEMUTATÓ

Monica Porter: Halálos körhinta – Rácz Vali, a dizőz

Vendégek: Monica Porter, Péter Zsolt, Gallusz Nikolett

június 16. – 18 óra | a belépés díjtalan | Hadik Kávéház

VILLAKONCERT FEOLVASÁSSAL

Évadzáró villakonzert a Naim Klezmer Band (Lauder Iskola) közreműködésével

június 19. – 16 óra | Belépő: 1000 Ft (Hegyvidék-kártyával: 500 Ft) | Bajor Gizi Színházmúzeum

MÚZEUMOK ÉJSZAKÁJA

Főszerepben: Bessenyei Ferenc és Gábor Miklós. A 100 éve született két művész frissen megnyílt kiállítása és kísérőprogramok.

június 22. – 18 és hajnali 2 óra között | Bajor Gizi Színházmúzeum

PINCÉTŐL A PADLÁSIG

Villaséta Bajor Gizi egykori otthonában

június 29. – 19 óra | Belépő: 2000 Ft | Bajor Gizi Színházmúzeum

Regisztráció szükséges: szebenyi.agnes@oszm.hu

NAPKÖZIS TÁBOR

A Színházmúzeum tereit és kertjét vesszük birtokba, hogy a színházi világ megannyi kulisszatitkával ismerkedjenek a 7 és 12 év közötti gyerekek.

2019. aug. 26-30. | Információ: Szebenyi Ágnes (1-375-1184/105, szebenyi.agnes@oszm.hu)

FILMKLUB A BAJOR GIZI SZÍNHÁZMÚZEUMBAN

VÁRKONYI ZOLTÁN: KESERŰ IGAZSÁG (1956)

Szereplők: Bessenyei Ferenc, Gábor Miklós, Ruttkai Éva, Szemere Vera, Sinkovits Imre

június 26. – 14 óra | Belépő: 1200 Ft

FÁBRI ZOLTÁN: DÚVAD (1959-61)

Szereplők: Bessenyei Ferenc, Medgyesi Mária, Bitskey Tibor, Barsi Béla, Bodrogi Gyula

június 27. – 14 óra | Belépő: 1200 Ft

HERSKÓ JÁNOS: N. N., A HALÁL ANGYALA (1970)

Szereplők: Gábor Miklós, Ruttkai Éva, Törőcsik Mari, Óze Lajos, Pécsi Ildikó

június 28. – 14 óra | Belépő: 1200 Ft

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –

2019. május, VII. évfolyam, 5. szám

FÓKUSZBAN: AZ IDEI MITEM

A május 5-én lezárult nemzetközi színházi találkozó előadásainak és szakmai programjainak áttekintését és méltatását – a korábbi évek gyakorlatához hasonlóan – most is feladatának tartja folyóiratunk. Gyorsjelentésünkben Eugenio Barba felvetése nyomán az etnikus és/vagy szakmai identitás dilemmáját – 2014-ben rendezett szakmai napunk tematikáját – választottuk vezérfonalként a MITEM-en bemutatott külföldi előadások méltatása során. Az idén 55 éves Odin Teatret vezetője lemondani készül igazgatói tisztéről – erről szóló nyílt levele kapcsán egy vele folytatott beszélgetést is közlünk. Megjelentetjük továbbá azt az interjút, mely Rimas Tuminas-szal 2011-ben, nem sokkal a *Ványa bácsi* moszkvai premierje után készült. Összeállításunkban megszólaltatjuk az *Egy nyári éj Svédországban* rendezőjét, Eirik Stubø-t is, aki arról beszél, hogy az általa színre vitt produkcióban Tarkovszkij, az *Áldozathozatal* című film orosz rendezője hogyan ösztönzi a színészeket svéd identitásuk tudatosítására. Közzé tesszük annak a kerekasztal-beszélgetésnek a szerkesztett változatát is, mely a Kazakisztánból érkezett előadás, a *Korkut legendája* kapcsán alkalmat adott arra, hogy a magyar–kazak kapcsolatok erősítésében évtizedek óta érdekelt tudósok, politikusok, civil szervezetek, művészek egy légtérben találkozhassanak.

„Tudnunk kell boldognak lenni, abban a hitben, hogy van boldogság. Bár egyikünknek sem adatik meg ez a boldogság. Mindezek ellenére a boldogság mégis létezik, akárcsak maga az Isten. Viharos harcaink, nyomorúságaink mind abból következnek, hogy boldogok akarunk lenni. Csehov pedig nevet rajtunk. (...) Sokat beszélünk arról, hogy ez vagy az a baj az életben, de a legnagyobb probléma az maga az élet, amely teljesen értelmetlennek tetszik. Ha ebből a szempontból nézzük, akkor valóban mosolyognunk kell, ha a küzdő, rohanó, szeretetre vágyó, szeretni akaró, boldogságot kereső emberre tekintünk, akinek mindezen törekvése végül mégsem sikerül.” (*Rimas Tuminas*)

„O’Neill nem tekinthető vallásos szerzőnek. Mégis azt mondja, hogy az a darab, amelyben isten nem szerepel, érdektelen. Ebben a darabunkban [*Egy nyári éj Svédországban*] azt látjuk, hogy Tarkovszkij tulajdonképpen egy Bergman-filmet akart készíteni Bergman csapatával. Az ő orosz vallásossága ütközik valamiféle közepszerűséggel. (...) Ha valaki külföldön dolgozik, szükségszerűen egyfajta kulturális keverék jön létre, és ez az, ami termékeny, teremtmény állapotot idéz elő. (...) Tarkovszkij személye olyan, mint egy prizma, amelyen keresztül a svéd szereplők kénytelenek önmagukat megvizsgálni. (...) A néző is azt kérdezi, amikor kimegy a színházból, hogy igazából kik is vagyunk, tehát az előadás igazából a svédekről, Svédországról szól.” (*Eirik Stubø*)

„A nacionalizmus egy olyan modern ideológia, mely egyetlen egy síkon képzel el a kötődést, és ez a nemzet síkja. Az etnicitás fogalma jóval gazdagabb, sokrétűbb. Hogyan képzeljük el ezt a gyakorlatban?

A tartalomból

Németh Antal a „reális” és a művészi valóság különbségéről –
Balogh Géza tanulmánya • Identitás – szakralitás – teatralitás. A
Szcenárium szerkesztőinek gyorsjelentése az idei MITEM-ről • A
Rege a csodaszarvasról mint karakalpak hősköltemény – tudósítás a
kazak–magyar szakmai napról • „A szabadság előfeltétele a fegyverem”
– beszélgetés az 55 éves Odin Teatret vezetőjével • Hogyan vájunk
színészé? – részlet Eugenio Barba és Nicola Savarese új könyvéből
• Eirik Stubø és Rimas Tuminas vallomása a rendezésről • Wittmann
Ildikó a Csodaceruzáról és a bolognai gyermekkönyv-fesztiválról •
Váradi Judit egy most induló zenepedagógiai kísérletről • Szabó Attila
tanulmánya a történelmi traumák színházi feldolgozásáról • Egy új
spanyol drámakötet Zsombory Gabriella olvasatában • Tudósítás a
Gardzienice nemzetközi alkotótáboráról

Amikor egy nomád embert kérdezzük meg, hogy ő kicsoda, akkor nem a személyi igazolványát veszi elő, meg az útlevelet, hanem elmondja, hogy melyik családba tartozik, kik voltak az ősei akár hét vagy tíz generációra visszamenőleg, melyik a nemzetsége, a törzse, a tágabb szövetségi rendszer, ahova tartozik. És ez megjelenik a párválasztástól kezdve a házasságig, a katonáskodásig, az utazásig, a kereskedelemig átszővi az életét, ezek tehát koncentrikus körökben felmerülő identitási kötődések, amelyek mélyen gyökereznek a hagyományban.” (*Csáji László Koppány*)

„A színészek két egymástól eltérő útvonalon haladhatnak az újra kidolgozott spontaneitás elérése felé: kiindulópontként vagy azonosulnak az *akkulturáció* folyamatával, ami új, ismeretlen viselkedésmódok felvállalását jelenti; vagy a másik útvonalat választva egy olyan viselkedésmódból indulnak ki, melyet gyerekkoruktól egy adott kultúrában felnőve önkéntelenül tanultak meg – az ehhez való igazodást nevezzük *inkulturációnak*. Ez a két eltérő, de egymással egyenértékű útvonal a színész szavak által kommunikált, illetve kommunikálható explicit tudása és az általa megtestesített implicit tudás (tacit knowledge) közötti viszonyok feleltethető meg.” (*Eugenio Barba*)

Tájékoztatás a szcenárium-lapszámokhoz való hozzájutásról:

+36 1 476 68 76

a szcenárium a neten:

www.nemzetiszinhas.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

KERESZTÉNY ÉVAD 2019
20

*„Bárcsak maradna
a virágzásnak
maradéka bennem.”*

BÉRLETVÁLTÁS

Opera Értékesítési Centrum

Allee Bevásárlóközpont

Internetes vásárlás

2019. ÁPRILIS 24. – JÚNIUS 28.

JEGYVÁSÁRLÁS

2019. JÚLIUS 1-TŐL

EPISODE 31
CHROMA
A MESTER ÉS MARGARITA
POPPEA MEGKORONÁZÁSA
FANTASIO
FORTUNIO
MESSIÁS

MATHIS, A FESTŐ

LAURENCIA
MENTS MEG, URAM!
SIMONA NÉNI
A CREMONAI HEGEDŰS
AZ ARANYMŰVES BOLTJA
PARSIFAL
TÚZMADARAK
SZÖKTETÉS A SZERÁJBÓL
KREOL MISE
A MI KARÁCSONYUNK
JOYFUL!
DON CARLOS
KERESZTKANTÁTÁK
ISTVÁN, A KIRÁLY

ERKEL
SZÍNHÁZ
THEATRE

EIFFEL ART STUDIOS
EIFFEL
MŰHELYHÁZ

opera.hu | facebook.com/Operahaz

Berettyán Nándor és Tóth Augustza a Csíksomlyó passióban, amely 2019. augusztus 19-én Esztergomban látható | fotó: Eöri Szabó Zsolt

A 2019/20-AS ÉVAD BEMUTATÓI:

Luchino Visconti Rocco és fivérei című filmjének forgatókönyve alapján: **Rocco és fivérei** I Molière: **Tartuffe** I

William Shakespeare: **A vihar** I Trianoni utótörténet Wass Albert írásai, valamint korabeli dokumentumszövegek alapján: **Tizenhárom almafa** I Euripidész: **Médeia** I Örkény István: **Macskajáték** I Szilágyi Andor: **Leánder és Lenszirom** I

Vecsei H. Miklós: **Kodály-módszer** I Berettyán Nándor: **A sűgő** I Gabriel García Márquez: **Egy előre bejelentett gyilkosság krónikája**